

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

NÄR INTERNATIONELLA fäkt-täflingar för första gången afhöllas i Stockholm under förliden vecka, kunde de svenska damerna träda fram och utmana kvinnliga fäktare från andra länder till en dust med floretten och förstodo att vid sidan om de manliga fäktarna tillvinna sig allmänhetens lifliga intresse för sina täflingar. Att de svenska kvinnorna varit så värdigt representerade får betraktas som "Stockholms kvinnliga fäktklubbs" förtjänst. Under de fem år klubben existerat ha dess medlemmar med ifver och intresse öfvat sig i den ädla fäktkonsten, och under ledning af fäktmästaren mr Fillol och fröken Janken Wiel-Hansen, en af de mest nitiska klubbmedlemmarna, ha flere af de unga damerna uppnått en skicklighet, öfver hvilken lärarna kunna vara stolta.

Vår bild här ofvan visar eliten af de kvinnliga fäktarna. Dessa äro, räknade från vänster till höger:

Fröknarna Estrid Linder, Lisa Du Rietz (som jämte de fyra närmast följande damerna deltog i sluttäflingarna).

Elsa Hellqvist, Ida v. Plomgren, J. Fischer, representant i täflingarna för de danska kvinnliga fäktarna, Ingrid Lundgren, Wanda Neumüller, Anna v. Krusenstjerna och Andri Nobel. Vid sluttäflingen segrade fröken Elsa Hellqvist med sin intelligenta och smidiga fäktning öfver den skickliga danska medtäflerskan och hemförde alltså Damernas internationella hederspris.

På den soaré å Grand Hotell, som den kvinnliga fäktklubben arrangerade och hvarvid prisen utdelades af prinsessan Maria, förekom bl. a. på programmet den fäktlektion, som vår bild återger. Lärarinnan är fröken Wiel-Hansen och den lilla eleven m:lle Yvonne Fillol.

A. Blomberg foto.

Mor.

I.

UTI ROMA i en gammal kyrka Sancta Rita lisa gett och styrka åt de troende i många år. Öfver koret, som barocken svänger, på en gistnad tafas duk där hänger, än man helgonminnet skåda får. Uti bön man ser den goda ligga och i jungfrukampen salva tigga utaf himlen för sitt hjärtas sår. Öfver hennes hufvud, som vid pannan blodigt sårats, syns en bild, en annan: himlens port i ljusglans öppen står; och ur skyarna, som brandrött glöda, små keruber kasta rosor röda, som om vittnesbörd de ville ge, att i smärtans allra tyngsta stunder himlen alltid genom nådens under stillar hvarje hjärtas kval och ve.

Ofta ännu, när i minnet blänker, hur den fromma svalka fick, jag tänker uppå dig, du lilla sorgsna mor. Säg mig, hvarför inte himlen strödde röda rosor, när ditt hjärta blödde, när din sorg blef allt för tung och stor? Åh, min mor, jag ville himlen skaka, när jag tänker på all sorg och vaka, alla tårar, du har tvungits ge. Hvarför lät ej himlen nåden flöda, hvarför fingo inga rosor röda stilla modershjärtats kval och ve?

II.

Ett gulnadt löf på gångens sand — det första hösten fällde!
Jag tar det med så varsam hand, som det en fågel gällde.

Jag fäster det, när hem jag går, i slaget på min kappa och visar det för mor, som står och väntar på vår trappa.

Hon tager bladet, hösten strött, och sakta handen smeker dess döda stoft, nyss gyllenrött, som redan frostens bleker.

Jag ser på mor. Men hennes blick, den möter min ej åter.
Det är som fjärran, långt den gick.
Då går jag bort och gråter.

NILS LAGO-LENGQUIST.

Barnens läxor.

“NEJ, JAG hinner inte. Jag har så många läxor.” “Snälla pappa, hjälp mig med tyskan. Jag har hållit på i en timme och jag har både geografi och svenska kvar och så måste jag skriva färdig min uppsats.” Hinner inte, hinner inte... hjälp mig — det är ledmotiv.

Är det verkligen nödvändigt att våra skolbarn skola ha ett sådant hemarbete, som nu är förhållandet?

Hvartill användas de många timmarne i skolan? Är det vetande, barnen där inhämta, så otillräckligt, att nästan *hela* deras dag förresten måste användas till pluggande?

Jag minns hur det var på min egen tid, och jag ser omkring mig, hur det är i denna stund. Skillnaden mellan förr och nu är mera skenbar än verklig. Förr fanns flera original, mera brutalitet. Nutiden är väl “upplyst” om både rotting och pedagogik och psykologisk metod. Man skriver till och med teoretiska spekulationer i bladen om samarbete mellan skola och hem. Man är så oerhört förstående, så ofelbart behärskad, så mildt obönhörlig i sin fordran på sedighet och ordentlighet. Kanske äfven så oerhört mycket tråkigare. I hvarje fall: både det måttlösa läxläsandet och annat, som man trodde sig vädra ut, när man i enlighet med den allra modernaste uppfostringshygien vädrade skolsalens x kubikmeter i y minuter, kom in genom varmluftsventilen igen. Antitrotting-fältropets hela buller utrotade icke andra oformligheter i systemet, som kanske t. o. m. äro till mera skada, mera själsmördande än den förmenta ärkefienden.

Jag har hela tiden endast barn af normal begåfning för ögonen. Nu som förr kan man urskilja två grupper: de samvetsgranna, de som till hvarje pris vilja fullgöra ålagda uppdrag, och de mera “slarfviga”, som icke kunna motstå sin naturs kraf på lek och friluftslif, äfven om läxorna skola bli lidande.

Den ena gruppen behöfver icke uppmanas att promenera, att sporta. Den andra tjänar det ingenting att predika för.

Flickan tar järn. Det hjälper inte. Hon klagar öfver hufvudvärk i gymnastiken. Den hurtiga gymnastiklärarinnan säger “Pjunk!” och så är den frågan utredd. Hufvudvärk i våra dagar! När barnen ideligen tillhållas att vara ute, att andas, att hårda sig i den friska nordiska vintern.

Jag talar ibland med en liten klok och stillsam 15-åring om lifvet, sådant det ter sig från hennes horisont. Hon går i en af de mest bekanta flickskolorna här i Stockholm. Jag tror att hon är alldeles obesmittad af *pratet* om våra snöhöljda furor och blomstrande ängar, och jag vet, att hon innerligt önskar, att hon åtminstone kunde hinna med att gå en stund på Drottninggatan före kvällsmaten.

“Men du är naturligtvis ute och leker hvarje rast?” frågar jag. “Vi får inte gå ut på rasterna!”

Eller: “Men nu för tiden har ni ju inga läxor till måndag?” “Nej, som väl är. För när skulle jag då hinna med mina skrifningar? Eller att ordna mina växter?”

Eller: “Har inte fröken sagt, att ni blott skola arbeta en timme eller halfannan med läxorna?” “Jo. Men fröken har också sagt, att vi skola *kunna* läxorna. Och det är nog det viktigaste.”

Sagda 15-åring är uppe hvarje morgon före 7. Hon klär sig hastigt och går igenom läxorna “för säkerhets skull”. Det är omöjligt att öfvertyga henne om att denna säkerhet är mer än någon begär. Hennes oföränderliga svar blir i denna stil:

“Men man begär att jag skall kunna rabbla opp alla de där omljuden i andra deklinationen. Och fröken blir så ond, om vi inte kan.”

Hvarpå jag oföränderligen tänker ungefär som så: “Gud bevare konungen och disciplinen. Männe icke forna tiders färlesvingare på det hela taget var godmodigare än den moderne pedagogen som är så ond, men afsvurit all agans villfarelse?”

Nå, min 15-åring har varit uppe $\frac{1}{2}$ 7, pluggat en del i skilda vetenskaper, slarfvat i sig en frukost med två tyska glosor till hvarje smörgåstugga och begifvit sig af. “Hinner jag?”

Hon sitter i skolan fem timmar, med frukost-rast. Rasten utfylles med ätning, mera läsning och så — “hinner jag?” — iväg. Klockan 3 är skolan slut. Klockan 4 äter hon middag.

Hur lång tid borde hon ha middagsro?

Hemarbetet tar i genomsnitt 3 timmar i anspråk. Ofta 4 och 5. Hur dags bör en flicka i denna ömtåliga ålder gå till sängs? När skall hon promenera? och hur mycket? Till 9 och 10 om kvällarne håller hon på. Hon vill så gärna gå ut en stund. Och t. o. m. hennes samvetsgrannhet hindrar henne inte *alltid* från att stjäla sig till en stunds ledighet.

Hon är visst icke isolerad med sina läxbekymmer. Hvarje familj med ett par, tre barn i skolåldern skall nog suckande känna igen refrängen: Mamma hjälp mig med ditt, pappa hjälp mig med datt o. s. v.

Intet hem, intet tillfälle, intet ögonblick är heligt för dessa olyckliga läxbesatta, som begära upplysning om hvad som i de flesta fall *borde* ha lärts dem i skolan.

Själfverksamhet? Jo, jag tackar!

En sida främmande språk, alldeles oprepurerad från skolan. (Och, du milde, hvilken text jag sett prof på! Hvilken upprörande falsk “anpassning” efter menlösa barns fattningsgäfv!)

Nu frågas: är det pedagogik och själfverksamhet att barnen få utreda “du gaf mig hatten” och “hatten skulle hafva gifvits mig af dig” i skolan och sedan efter fem timmars skolarbete sitta utpinade, uttråkade och trötta och slå upp ord i lexikon och ordlistor? Sådant tar tid i en text, där de flesta förekommande orden äro nya.

Min 15-åring är inte något undantagsfall. Jag vet rätt mycket om hennes kamrater också. Det är regel att arbetsdagen praktiskt taget räcker från 7 på morgonen till 9 på kvällen, d. v. s. i fjorton timmar.

“Pjunk!” sade den hurtiga gymnastiklärarinnan.

Men hur skall barnens hälsa kunna stå ut?

Jag skall ej gå öfver från dessa hufvudsakligen kvantitativa funderingar till kvalitativa. Jag skall nästan tuga med min förargelse öfver dessa evigt återkommande profräkningar och profskrifningar (alldeles som om inte en *duglig* lärare visste hvad barnen gå för därförutan), sedan jag bara fått ge luft åt min särskilda förargelse öfver detta: det meningslösa i att enervera barnen med att underrätta dem om dessa salighetsafgörande prof hela dagar i förväg.

Litet mindre teoretiskt prat om frisk luft, omväxling, hvila, läxläsningmaximum och syreminimum — inte sant? Låt oss inte vara så omänskligt korrekta i principer och system, som när det kommer till kritan äro fullkomligt oförenliga, som gå i vägen för hvarandra och göra den sista villan värre än den första. Låt oss äntligen bli så pass ärliga mot oss själfva, att vi låta den högra handen veta hvad den vänstra gör.

PETER NORDEN.

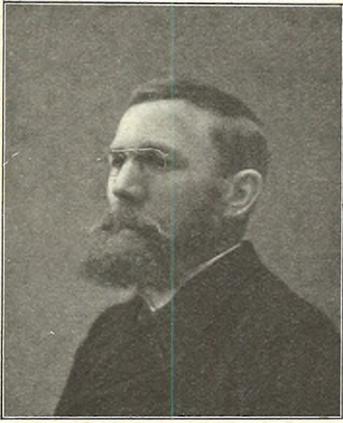
ROSENFORS
HAFREGRYN

Vi bedja få fästa husmödrars uppmärksamhet på, att våra sedan länge kända och efterfrågade fabriker af hafregryn och sundhetsmjöl numera finnes att tillgå i de flesta större speceriaffärer. Genom nyuppfunna, fulländade prepareringsmetoder samt genom användande af den finaste råvara, framställa vi ett fabrikat, som i smak och näringsvärde står främst bland alla i handeln förekommande hafrepreparater. Efterfråga alltid Rosenfors hafregryn och sundhetsmjöl, hvars tillverkning står under läkares kontroll. Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.

Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.

 HR
Inreg. Varumärke.

En vildmarksförfattare.

O. HJ. ERICSSON.

IDUN har i dag nöjet att framföra ett nytt författarnamn från "vårt framtidsland" i högan nord, en omisskännlig och egenartad begåfning, som icke låtit ödemarkernas andliga afspärning eller förläggares och tidsningsredaktörers afvisande likgiltighet hindra sig att för skrifbordsländandiktta vidare om hvad ett kargt och mödosfullt lif ingifvit honom.

Idun har nu för sin läsekrets närmast utvalt ett par af hans Lappländsskildringar, af hvilka den ena, "Snöstormen", här nedan följer. Samtidigt har författaren tillmötesgått vår framställning att nedskrifva några korta data om sig själf.

Om mig själf

skrifver jag ogärna. Att skriva om sig själf är egentligen ingen konst, om man sedan får bränna upp papperet och utbrista: "Kors, hvad det var idiotiskt!" — Skall det skrifna däremot läsas af andra, — ja, då vill man helst vara kort. — — —

I en vidsynt vrå i den Jämtländska fjällvärlden stod min hemslojdade vagga i ett mera fattigt än burget odalhem.

Från sommarfähusets backe sågo vi sju "kyrkor", biblioteksbyggnaden på Frösön däri inbegripen, och så en imponerande rad af hvitskimrande snöfjäll. Denna vida horisont ingaf mig tidigt längtan att få se något af hvad som fanns där bortom.

Från stugan, där stockelden flammade på öppen härd, spinnrockar surrade och slöjdbänken slamrade, har jag många minnen, en del härresande. Det talades mycket om preussarnes inneslutning af Paris det första året jag började få en någorlunda redig uppfattning af hvad som yttrades om den yttre världen. Detta gaf mig anledning att hata preussarne. Och så predikade många välfödda kolportörer, stiftelsens utsända apostlar, mest om djäfvulen och svafveleden; detta ingaf mig en panisk fruktan för helvetet, som jag trodde hota oss alla. — — — Och så sjöngs det nidvisor om "norrbaggarna", som fingo stryk af farfar och många andra starka karlar i striden vid "Hjärpe skans"; det lärde mig ringakta baggarna. — Nå, allt det där har ju arbetats bort sedan. I stället har mycket stannat kvar af allt det smältande vemodiga från sagorna och folkvisorna, som ofta gäfvu ackompanjemang åt arbetets syrsesång.

I släkten hade funnits en "Sjungare-Lars", hvars visor jag glömt, en af bröderna var spelman, men hans musik var dock ettintet mot dvärgen Ström-Eriks Lapp-Nils-polskor. — — — Och så diktades det visor om allt möjligt, mest nidvisor, det måste jag tillstå; men öfver språket och musiken hade allmogen i min hembygd en medfödd makt, som jag sedan förfäves sökt i andra trakter af Norrland.

Så kommo värmländingarne och högo ned våra skogar; i följe hade de dragspelen, järnvägen och brännvinsfaten, slagsmålen och de vilda orgierna. Det strök poesin från vår stilla vrå bland fjällen och lämnade förvildning, fattigdom och bastarder efter sig. — Sist kommo turisterna, och nu lär hembygden vara stråkväg för dylikt folk, och bondjäntorna kunna tvärt säga i hvilken tonart ett musikstycke går, men mjölka en ko kunna de ej.

Yngst i kullen som Sven Dufva var jag; därför fanns det ej längre plats för mig i hemmet. Och efter mitt 16:e år har jag icke haft något rotfäste

i hemmets jord. Huru jag själf så småningom dref norrut, längre och längre in i vildmarken, och de senaste 20 åren tillbringat min mesta tid i de lappländska skogarna, själf en af "vandalerne", är ett kapitel som kommit så att säga min bön förutan, ett kapitel som kan rubriceras: "brödkamp". — Detta flackande mot norr har gjort att jag kanske mer än de flesta af mina medbröder kommit att se och lära känna de vida vidernas land och deras invånare.

Farorna, vedermödorna och strapatserna tillsammans med landets egna barn af såväl svensk som lapsk och finsk härstamning, vistelsen tillsammans med invandrade rallare-sörlänningar, bolackare och vidfaringar har gifvit mig mången god uppräning att skildra något af allt detta tysta och storvulna, bullrande och försvinnande, som arbetar sig fram i skogsdjupet. I pressen har en del af dessa skildringar influitt under olika signaturer, en del under pseudonymen Hjalmar Ehneman.

Detta är hela mitt författarskap utom hvad som under de senaste åren lagts upp på något bredare bas. Mycket af detta har aldrig fullbordats. Det lilla som fått en någorlunda anständig dräkt, och hvaraf Ni, Herr Redaktör, haft godheten genomläsa en del, är för det mesta otryckt. Och jag fruktar att så kommer att bli, enär jag trott mig märka att Norrlandsskildringar på den sista tiden stått i låg kurs hos herrar litteraturkritici. Lappland febr. 1910.

O. HJ. ERICSSON.

Snöstormen.

För Idun af O. HJ. Ericsson.

GLÄNSANDE HVIT, så att det gjorde ondt i ögonen att se på den, låg Hornafvans väldiga yta. Marssolen värmdes ej längre som förut under dagen. Den hade i stället fått ett glittrande, förunderligt kallt hvitt ljus, som den i frikostiga knippen kastade ut öfver de hvita vida vidderna.

Snödrifvorna lågo i jämnhöjd med husen. En väg, till formen liknande ett djupt dike, var skottad mellan stugan och det lilla fähuset. Icke mer än dessa två hus och en liten vedbod af mot fähusväggen uppresta klof fanns det i Hannogafva, där smålänningen och f. d. rallaren Andersson slagit sig ned, stiftat familj och trott sig finna livets nödort.

Stället låg ofvan demarkationslinjen, alltså på lapparna tilldelad mark. Kulturbasen, som den breda linjen äfven kallas, upphöggs på kunglig majestäts befallning år 1867, och sedan dess fingo nybyggen icke vidare anläggas ofvanför denna provisionella gräns mellan fjällbygd och för odling tjänlig mark. Men Andersson hade det oakadt slagit sig ned på den karga stranden så sent som 1897, trettioett år för sent för att få ett lagligt nybygge och antagligen många gånger 31 år för tidigt för att kunna lefva där som jordbrukare. Ergo var han icke nybyggare, och slätes icke var han lapp. Närmast var han som så många sina likar en paria, som lefde på vindfällerna och jägmästarens gunst och nåd. Egentligen var han rätt och slätt smålänning, och som sådan var han närig och hade två getter och en ko på bås. Men för närvarande stodo de i sin alla tre, hvarför mjölkdrypen måste hämtas från Högheden. Dit var det precis en mil snedt öfver sjön, då skidföret var godt. I subbigt och djuprändt före föreföll det att vara längre.

I dag hade det i alla fall gått som ett huj öfver sjön. Men ändå var Andersson inte glad, när han kom hem till sig, snörde utaf skidorna med nervös ifver, sopade snön af lappskorna och steg in med mjölkhämtaren. Hustrun satt och lullade en årsgammal unge

En pojke på fem år och äldsta flickan, nio år, stodo och ritade Jakobs stega på en bit socker-toppsspapp. De innevarande slutade upp med sina sysselsättningar vid familjeförsörjarens inträde och kastade menande ögon på mjölkhämtaren, som Andersson ställde ifrån sig på spishällen. Den inkomne såg oroligt på hustrun, då hon rultade bort från tullan och ungen, som somnat, fram till spiseln, där hon började blåsa på bränderna.

Så fick Andersson kaffe. Sedan han druckit, sade han:

— Känner du dig frisk ännu?

— Jo, ännu hänger jag väl ihop.

— Ja, det är ett elände. Nu ligger Höghedskvinnfolken i influensa, både mor och dotter. Det är knappt att de orka sköta korna — Så därifrån blir det ingen hjälp, då du blir liggande.

— Gå ifrån spisen, ungar! Jag skall koka klimpvälling, bara jag får det att brinna. —

Den klotformiga kvinnan reste sig upp och torkade ögonen, som svedo af röken. Andersson satt tyst och väntade på ett svar af sin hustru. Han visste nog att hon skulle ta det lätt som alltid, mera anpassad som hon var än han själf för vildmarkslivet, där hon växt upp. Men i alla fall tyckte han att det skulle vara bra att få ett tröstens ord i sin ängslan. Ty ängslig var han. Svaret kom i den form han väntat.

— Det är väl inte värre än att du får ta emot själf som förra gången, mente hustrun... Fast, tillade hon, om det skulle vara något på tok, vore det ju alltid bra att ha en kvinna i huset. — Hon blef tyst och fortsatte att syssla i spiseln. Medan hon väntade på att mjölken skulle koka upp, rörde hon ihop klimpsmeten. Under tiden tycktes hon tänka på någonting. Till sist slutade hon upp att röra i skålen, kastade en skygg blick på mannen och sade dröjande:

— Ibland är jag rädd att det skall gå galet den här gången... Jag drömmer så underligt...

Mannen, som sett blicken, tyckte att de lapskt snedskurna ögonen hade ett skrämmande uttryck. Han svarade därför:

— Det blir kanske bäst att försöka få hit någon från Rebakudden... Det är just intet mansköra det där. — Han gick därefter ut för att hugga kvällsved.

Utanför dörren möttes han af en varm vindpust. Andersson fick med ens något ängsligt i halsgropen. Han kunde ej göra sig reda för, hvaraf det kom sig, men han kände en tryckande ängslan som varslade olycka. Han såg ut öfver snöytan. Den låg där vid, lugn och stilla som förut, men solen, som snart skulle försvinna bakom fjällens höga toppar, lyste ej klar längre. Det hade kommit något otäckt ärggrönt i kanterna. Och Hornafvans djupa snötäcke var på ytan blågrått, skiftande af dallrande ljusreflexer i grönt och violett.

Ifrigt högg han kvällsved och bar in ett fång. Då han kom in, satt gumman vid bordet och matade fyraåringen. Andersson förtärde sin portion och såg därefter stillatigande på hustrun, som slutat med att mata ungen, men ändå satt kvar vid bordet och höll handen i trakten af kjollinningen.

Mannen iakttog henne ängsligt.

— Oj! — Det kom andfådt.

— Vore det inte bäst att jag skidade ned till Rebakudden? — Anderssons fråga vittnade om oro.

— Jo, nog vore det tryggare... Det börjar... Det kommer nog till natten...

Andersson rusade upp, fick fatt i en fläsk.

Använd endast

KOCKUMS

PANSAR-Emaljerade

GJUTNA GRYTOR.

Giftfria.

Solida.

IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreadt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

bit och en brödkaka, som han stoppade i väskan.

— Försök att städa till litet härinne. Innan klockan nio är jag nog åter. Det är godt skidföre, och gammalspåret bär väl. — Han fick igen något af sitt mod från unga dar.

Raskt spände han skidorna på. Då han reste sig upp, hörde han inifrån stugan ett utdraget aj-oojj!

— — —
Det gick framåt öfver viken. Bara man kunde hålla gamla spåret! Men vinden drar jämt på de stora sjöarna mellan fjärden, äfven om luften tyckes stå still. Spåret var därför nästan igensopadt. Fläckvis syntes det dock, och Andersson startade med glad mod.

icke kunde han, smålänningen, täfla med lapp och nybyggare, men undan gick det i alla fall. Hur skulle man komma fram här på rallaressätt... i storstöflar? Han tänkte på sin första ankomst till lappmarken, då banan var färdigbyggd och han gett sig på vandring, han som många andra lockad af tal om storstormsvindfällena... i storstöflar. — Andersson log. Nej, nog vore lappsborna och skidorna ändamålsenligare.

På Kuerpaviken förlorade han spåret. Det syntes ingenting af detsamma. Timmertummarne voro de sista som färdats där fram. Nu rände han förbi timmerskatorna. För ändarne på hvarje skata voro gropar uppgrädda i snön. Hela viken liknade en slätt, där en stor ripflock slagit sig ner på kvällen och i snön sökt natthärbärge, lyft och flugit därifrån i grålysningen. En sparsam nattnö hade täckt det hela och så hade midvintersnået sopat igen en del af groparna. —

Men skidspåret! — Nej, det kunde Andersson icke hitta längre, och skidorna började gräva sig djupare ner i snötäcket. Men kanske spåret kunde återfinnas längre fram. Bortom viken och närmare land, ty en utskjutande udde begränsade vikens afrundade former i öster, stack storsik-refvet upp. Det var sikfiskens lekplats i slutet af adventet, och skidåkare brukade stryka förbi klippan på sin glidande färd österut. Och där hoppades Andersson finna spår och en smula fastare snö under skidorna.

Ändtligen var han vid refvet. Men hvad nu då? Det började skymma, fast klockan ej gärna kunde vara mer än fem borgerlig tid och solen säkerligen ej så fullständigt kvallat bakom Peljekajse. Andersson stannade och torkade svetten ur pannan med kullfodret i mössan. Då susade det plötsligt till omkring honom. Det var bara en vindstöt, men den var så häftig att Andersson höll på att ramla omkull. Snön hvirflade upp rundt om skäret. Men det hela varade endast några ögonblick. Så blef det blecklugnt igen. Men på samma gång var det som en någon knutit upp en jättesäck däruppe i skyn och ur densamma skakade ut innehålltet öfver skidåkaren, skäret och den vida Hornafvan. I lätta stora flagar föll snön. Andersson såg med ens ut som om han inpilkats med ripdun. På en upphöjning strax bredvid skäret fann han spåret och skulle just sätta fart i den riktning, som han dunkelt kunde se antydd i snön, då han med ens höll inne och lyssnade.

— Jesus i himmelen! — Hvad var detta! Darrade Ischakberget på sina grundvalar, eller gick åskan midt i vintern? — Det dånade, mullrade, susade och brakade såsom af långt aflägsset ramlande jättejäll. Det liknade det ljud, som uppstår när man ur storkärran tippar grus och sten utför nipbranten vid banbygge. Bara den skillnaden att nu blef aldrig storkärran tom. Storkärran! — Nej, tusen

storkärror på en gång tycktes tömmas i någon jättegryta däruppe på fjället. Och mörkret tilltog. — Ih—Ohj. — Det var en klagande vindil, som blixtnabbt for öfver skidåkarens hufvud. Anderssons ben darrade. I ljudet tyckte han sig igenkänna hustruns öj, då han vid stugan spände på sig skidorna. Nu först kom han rätt ihåg hvarför han var ute. Men på samma gång kom den igen, den tärande ängslan som han känt där hemma, då han gaf sig iväg. — Några nya vindstötter drogo fram öfver sjön. Men ännu var det endast förposter, som fjälljätten sände ut för att påminna om sin makt och att han vredgades. Och mörkret tilltog, och snön öste ned.

— Herre gud i himmelen! Snöstormen kommer öfver mig! Och Marja, som ligger i barnsnöd!... Läpparna skälfdes af smärta och skrämelse, när orden uttalades. Men på samma gång kom själfbevarelsedriften. Instinktligt tryckte Andersson med armbågen väskan med matsäcken fastare intill sidan.

— Om jag ändå hunne inom Älgholmen! — tänkte han. — Och om jag icke hinner inomskärs förrän det blir beckmörkt, får jag väl till vänster söka skogens skydd och låta snön begrava mig, som lappen plär göra. — Men, Marja? — Marja, ja. — Här var det ej frågan om att söka skydd för sitt eget usla lif, det måste skaffas hjälp åt hustrun. Det var ej stort mer än en gammal mil till Rebakudden, och bara man kom inom Älgholmen, så var nog stormen mindre våldsamt.

Sedan kunde man inte gärna förirra sig till höger och komma ut på den vida Hornafvan, ty efter Älgholmen kom Bergholmen och en rad af små holmar och skär ända fram till Rebakviken. Och till vänster reste sig det väldiga Ischakfjället. Mellan fjället och holmarna utbredde sig den rätt stora Ruosnelviken och sköt in mellan tvenne branta klippväggar mer än en half mil. Men kunde man taga rätt kosa öfver Ruosnelviken, som liknade en spetsig triangel med basen mot de omtalade holmarne, skulle vägen vara kort och stormen säkerligen mindre intensiv än härute på den öppna vida sjöslätten.

Andersson hade med ens allt detta klart för sig. Och något lugnad af den tanken att svårigheterna skulle bli vida mindre inomskärs satte han fart.

Han rände som för lifvet för att om möjligt få kännning af Älgholmen före det naturliga mörkrets inbrott. Men mellan Storsikskäret och Älgholmen var det goda kvartsmilen. Och mörkret tilltog, stormen tilltog och snön gloppade ned i en aldrig sinande kaskad... Det värsta var att stormen icke hade någon viss riktning, så att man efter den kunde ställa kosan. Från höger, från vänster, framifrån, bakifrån och rätt uppifrån kommo stöterna. Men Andersson rände, bara rände, kastades ur riktningen, rände igen; var nära att stötas baklänges och falla, rätade sig och rände. — Är det gammalspåret jag håller? — Hur kunde man veta det. Lösare och lösare för hvar minut blef snön, och djupare och djupare plöjde skidorna, sökande den gamla hårdpackade snöns fastare massa djupt där nere... Och ur skyn vräktes ständigt som ur ett glest säll nya snömassor. Med stormen tilltog äfven kölden och snökornen fröso till hårda isbollar, som slungades mot Anderssons ansikte. Det sved som af solstyng. Men Andersson rände...

Så stötte skidbrättan mot en sten. Tur var det att i detsamma ett stormkast kom rätt framifrån och mildrade farten. Annars hade skidan splittrats.

— Gud vare lof! — Andersson flämtade som en jagad varg. Det måste vara klipprefvet, som nästan omärkligt förenar Älgholmen med land. — Det lättade en sekund, stormen hvilade under ett försvinnande kort ögonblick. Andersson tyckte sig dunkelt kunna urskilja Älgholmens klippor och fåtaliga martallar rätt framför sig som en förtätning i tjockan och mörkret. Och på vänster hand glättade det upp litet öfver Ruosnelviken.

— Gud vare tack och lof att jag hittade sundet och kom inomskärs! — Anderssons knän darrade, och bröstet häfde sig, under det pulsarna dunkade af öfveransträngningen.

Kylan tilltog på ett oröväckande sätt. Och den tid var nu inne att dagsljuset skulle vara borta, det förstod Andersson. Och han förstod tillika att stormen hade försinkat honom. Ty han hade beräknat att vara i Rebakudden innan kvällen kom. Och åter skulle det gått ändå raskare i det spår han gjort på bortresan.

Andersson stannade en minut och flåsade ut. Kroppen var klabbigt våt under kläderna, men ändå frös Andersson, där han stod och pustade ut. I näsa och öron stack det till en och annan gång, som om någon gripit i dem med en nyptång, eljes var ansiktet okänsligt.

Och så skidade han igen.
Det relativa lugn han beräknat skulle råda inomskärs var ej ägnadt att underlätta färden. Visserligen strök ej stormen fram med en så intensiv styrka och uthållighet därinnanför klipporna, men den gjorde i stället våldsamma kast. Kom byn bakifrån, måste Andersson vara kvick i vändningarna, att lyfta skidbrättorna upp i snöytan för att icke stupa på näsan. Den olyckan hände dock trots påpassligheten ett par gånger. Då packades mun och näsa igen med snö. Men icke fick man storkna för det! Det var att krasa ut det mesta och så försöka komma fram igen. Men så kommo vindilarne framifrån, och han blef stående på samma ställe. Och då ett kort uppehåll inträdde, men det var sällsynt, hvirflade den korniga snön i en ohygglig tät pelare om hufvudet och förtog andedräkten. Och så bar det till med stormen igen. — Ohj-hi-oj! — Det där otäcka ljudet kom alltid svepande från någon kal klipprefva där uppe på fjället och drog sig hest utöfver de vida vidderne. Det lät som den utdragna hvisslingen från en sjunkande ångare. Och så snart det ljudet hördes, påmindes Andersson om Marja och försökte öka farten. Och pipandet kom regelbundet för hvar gång stormen saktat utaf en smula och på nytt återtog sin förra våldsamt. I sådana stunder af relativt lugn kunde Andersson höra, huru fjället brummade och mullrade som en aldrig hvilande kanonad.

Gud, hvad Ruosnelviken var bred! Och ändå trodde Andersson att han inställt sin kosa så, att han skulle skära henne tvärt af parallellt med holmarna, som han visste sig hafva på höger hand.

Det var väl intet misstag med holmarna? — Nej, Älgholmen hade han ju haft kännning af. Och sedan var det en rad småholmar och skär, och så var det Bergholmen och så några små holmar igen. — — — Men kunde man i mörkret förirra sig utom holmarna — — —? — Jo, herre gud, hvad man kunde det! Med fasa kom Andersson ihåg att småholmarne egentligen voro bara småskär, på sommaren fullt tydligt uppstickande ur vattnet ett par meter. — Men nu, begrafda som de voro under snön — — — Och kom man

Hvarje husmoder Barngarderoben Hvarje sömmerska
bör **likaså.**
prenumerera på **Pris för helt år 3 kr.: haft år**
kr. 1: 60. Lösnummer 30 öre. **12 häften årligen.**

PÄRMAR
till **IDUN 1909** och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre.
Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

utom skäret — — — Den tanken var för hemsk att våga tänka till slut! Vid Svartberget, i båt på sommaren, såg man icke land i öster. Denna vida, hemska yta skulle Andersson få ränna på dyngtals i det här föret — — — och mörkret och snöyran omgäfvade honom som en säck. Men höll man till vänster, så hade man på andra sidan viken Ischakbergets fasta massa i vägen. — Bäst att hålla till vänster!

Och Andersson höll till vänster. Men ändå intet land! — — —

Ändtligen!

Andersson trefvade med skidstafven och stötte doppskon mot en tvärt stupande klippvägg. Men hvar, hvar i himlens namn var han! —

Han stödde sig mot klippan och försökte reda de oklara tankarna. Så småningom lyckades han få tankemaskineriet att genom lugnt eftersinnande bestämma platsen, där han var. Klippan stupade endast på ett enda ställe så tvärbrant ned mot vattnet: innerst in i Ruosnelviken, där hon i en lång kil sköt in mellan tvenne klippväggar.

— Må den evige förbarma sig! Nu har jag i rädslan för den vida Hornafvan hållit så mycket till vänster att jag kommit innerst in i Ruosnel! — — —

Andersson var som storlaxen fångad inuti notkilen. Nu gällde det att efter notens vägar som storlaxen söka sig ut igen.

— Jesus i himmelen! — — — Det kom gråt i rösten.

— Scho-o-o — hihh! Brrrr! —

— Herre Gud i himmelen, förbarma dig öfver Marja — — — öfver barnen! — — —

Det fanns en utväg till räddning, om krafterna stodo bi. Men hur skulle en svulten vindfällsdragare stå bi i längden! Krafterna voro mest slut. Det kände Andersson, där han lutade sig mot klippväggen och tänkte på den långa väg utefter klippstranden han hade att följa för att komma ut ur kilen. — — — Men inte dugde det att stå här längre, fast nog skulle man kunna sofva alltid.

— Hschii — pep stormen! — Andersson ryckte till. Det finns utsikt till räddning. Detta brände sig fast i den värkande hjärnan.

Så började han med skidstafven riktad åt vänster leda sig utefter bergväggen. På detta vis kunde man komma ut ur den smala viken och på detta vis skulle man utefter den klippiga stranden komma till folk — — — Men stranden måste följas i alla dess krokarna och med alla dess uddar och klippsprång! — ja, detta var räddning, om krafterna stodo bi — — — i den djupa snön. Och fortfarande vrakte snön ned i massor, i flockar och laviner, som söndertrasades innan de störtade ned från fjället och hotade att begrava skidåkaren, som stretade djupt därnere på viken och trefvade sig fram med skidstafven. Så hoppades Andersson slutligen nå fram till Strömnäs, ett litet nybygge, knappt 100 kvadratmeter inhägnad jord mellan två raviner i berget. Där var räddning för Andersson, såvida han icke i mörkret skulle skida förbi den lilla stugan, som stod en bit från stranden. Där fanns folk. Visserligen bara två små flickor, det var sant, ty föräldrarna voro borta på det andra nybygget. Det var driftigt folk, strömnäsfolket, med två nybruk. — — — Och tilltagsna småflickor, som skötte

korna ensamma utan manlig hjälp. — Men det var en stinn halfmil dit rakvägs, huru mycket längre då efter den klippiga stranden mellan kullerstenar och — — — Ja, men dit till Strömnäs, dit måste Andersson. Där var räddningen — — — för honom själf, ja; men för Marja? — Ja, var man vackert i Strömnäs, så fanns det stickad vägg öfver Rebakviken fram till Rebakudden. Visserligen hade nog ingen befarit den vägen annat än med skidor sedan trettondagshelgen — — — Nå, det blef väl någon råd, bara man kom till Strömnäs först — — — Och om stormen ville sakta utaf en aldrig så liten stund — — — bara en half timme — — — bara en kvart — — —

— Uh — o — o — h — — hi — — i h — ih! — — —

— Jesus, förbarma dig öfver Marja! — — —

Hvad var det? Det lät ihåligt.

Andersson hade en svag förnimmelse af att det lät pom-pom, då han stötte med stafven. Men förnimmelsen kom med drömmens otydlighet. Ty det var närmast en sömngångare, som stapplade fram mellan kullerstenarna, af vana stötande med stafven i alla föremål, som kommo i hans väg. Händelsen med ljudet skulle äfven med drömmens flyktighet släppt hjärnans näthinna, om ej i detsamma en förfärlig vindstöt kommit och så när kastat omkull Andersson, baklänges. Af vana tog han stöd med skidstafven för att icke falla. Då uppstod det där ihåliga ljudet igen och Anderssons intresse fick en ny knuff. Han stötte på nytt. »Pom-pom» kom det doft ur landdrifvan. Räddning! — Det flög som en blix genom hans utpinade hjärna: det måste vara en upphävd båt, strömnäsfolkets båt!

Åh, då var det ju bara att arbeta sig upp för landbacken genom drivvorna. Det var ingen lätt sak för en dödstrött man, och helst skulle Andersson velat sjunka ned på den mjuka drifvan och blifva liggande där. Men så kom det åter, det hvisslande ljudet där uppifrån fjället. Detta piggade upp till ett sista försök. Det vaknande hoppet om räddning och vissheten om människors närhet segrade öfver tröttheten, och med en yttersta ansträngning kom han upp för backen. Där låg den lilla nybyggarestugan begrafd i snön. Några stötar med skidstafven och — dörren flög upp.

Den äldre af de två Strömnäsflickorna, 14-åringen, som var i matmors ställe på nybygget, hade icke kunnat sofva af rädsla för stormen. Vid Anderssons bultning rusade hon därför upp ur bädden och ut i förstugan och tog bort den stör, som var ställd mot dörren; och med den kaskad af yrsnö, som gloppade in, vacklade en dödstrött vandrare. Sedan flickan med möda stängt förstudörren på nytt, kastade hon hastigt ett knippe tjärstickor på askan i den öppna spiseln och antände. Först då lågan flammade upp till en munter brasa, gaf hon sig till att granska den ankomne, som blifvit sittande på slöjbänken bredvid dörren. Hans kläder voro öfvertäckta af isbark, och hår, skägg och ögonbryn voro ispiggar. Näsa och kinder syntes hvita som snön. Ögonen voro slutna.

— Herre jesses, jag tror det är Andersson i Hannogafva. — Den yngre system hade vaknat och låg på magen med hakan borrarad ned i kudden och betraktade snögubben, som sjunkit ihop på bänken. Den äldre system, som var van vid uttröttade människor, visste

hvad hon borde göra. Raskt tog hon från mjölkpinnarna i hörnet ett tråg och hällde innehållet i en fotpanna, som hon satte på elden. Och så sade hon till den yngre systemern:

— Stig upp, Lisa, och se efter att mjölken inte kokar öfver. Lagg litet smör i pannan. Jag måste se om stackarn förfrusit näsan.

Och så tog hon en ullvante och strök från Anderssons kläder snö på vanten och började gnida mannens näsa. Efter en stunds arbete hade hon tillfredsställelsen att se en smula färg på den bearbetade kroppsdelen. Andersson öppnade äfven ögonen litet, men bara så att hvitan syntes.

— Nu kokar mjölken, rapporterade flickan vid spiseln. Och hon rörde om och fyllde en träskål af den skällheta mjölken.

— Se här, Andersson! Vaken upp och dricken mjölk nu! — De två småflickorna väntade. — Nej, intet lifstecken.

— Tag hit en sked, Lisa, befallde den äldre. Mjölkskålen ställdes på en stol, och de två flickorna försökte lägga Andersson på bänken, men han rullade ned på golvet.

— Det gör detsamma, fort hit med mjölken! — Det var fortfarande den äldre flickan, som visade sin rådighet och snabba omdömesförmåga. —

Genom Anderssons halföppna mun började de därefter varligt hålla den heta vätskan, sked efter sked. Mjölken var nästan skällhet, men det hade flickorna icke tid att fästa sig vid. Den på golvet liggande mannen sväljde automatiskt. Men för hvarje ny sked ryckte det till i hans kropp som af smärta. Till sist slog han upp ögonen, men blicken var sömnig. Då började den äldre flickan ruska honom och rulla honom fram och åter. Och så skrek hon emellanåt i hans öra:

— Andersson får inte sofva! Vakna! Hvarför är I ute i stormen? Vakna! — Till sist stönade han. Ett försök att få honom i sittande ställning lyckades, och nu hälldes i honom återstoden af den varma mjölken. Slutligen hade de glädjen att se honom understödja deras bemödanden. Andersson försökte till och med fatta skålen i sina händer, men misslyckades.

Med förenade krafter lyckades till sist småflickorna få honom sittande på en stol framför brasan och krängde rocken af honom. Kläderna tinade af värmen, och imman sökte sig väg in i spiseln och upp genom skorstenen.

— Uh — scho — hi — ih! Ljudet kom från skorstenen. Andersson spratt till. Det var den gamla signalen, den som uppehållit hans krafter hela natten:

— Oh, herre Gud! Där hemma ligger Marja i barnsnöd! — — — Jag har ränt sen i går afton för att skaffa hjälp från Rebakudden — — — Och så kom snöstormen — — — Jesus, hjälp Marja — — — och barnen! — — —

Och så började han snyfta, själf ett hjälplöst barn. Brasan värmdes, och Andersson satt hopsjunken framför spiseln och snyftade med hufvudet stödt i de dvalna händerna.

Mattare och mattare ljödo snyftningarna, tills de slutligen återkommo endast då och då som dyningar af en bortdöende våg. Slutligen afstannade de helt och hållet och efterträdades af en sofvandes regelbundna andedrag.

Andersson sof.

Men ute rasade lika våldsamt snöstormen.

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter.
Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

ÅRE

LANDSHÖFDING WIDÉN
INVIGER BERGBANAN.

U STACKARS neddammade, inrökta och förpinade arbets-träl i storstadens grottekvarn, du kunde sannerligen behöfva träda ut ur din stenkasern, lämna bakom dig gatans modd och buller och stiga in i skogens friska ro eller upp på bergen, där luften är lätt och ren som ett oskyldigt barns samvete!

Hvad säger du om en tur till fjälls just nu? Vintern dröjer än däruppe, men den har icke längre någon barsk och skrämmande fysionomi, utan är enbart angenäm med en och annan godmodig snöstorm till omväxling med solskenet och stjärnglimret.

Alltså — kom med!

Vi välja Åre, det ligger oss relativt nära och dessutom fruktar jag att du, som aldrig sett högre berg än Skansens och Katarinaplatåns, inte tål vid att ställas öga mot öga med bergjättarne kring Storlien eller Abisko. Jag tror att Åre har precis den fjällnatur du för ögonblicket kan fördraga, och så finns där den i dagarna invigda bergbanan, med hvilken vi bekvämt kunna komma ett stycke tillvägs mot Storskutans topp, hvarförutom den alldeles nya idrottsöfning, som heter bobsleighing, står oss till buds som ett opröfvadt nöje.

Nu äro vi på ort och ställe. Se dig omkring, veklige stockholmssybarit!... Ja, vidga ögonen, ty den där väldiga fjällkolossen med sina utsprång Mörvikshummeln, Totthummeln, Lillskutan och hvad de heta, är preludiet till den stora fjällsymfoni, som i sats efter sats spelas upp i norr och väster.

Låt oss insupa den rena luften som ett stimulerande vin, medan bergbanans vagn för oss till den s. k. Östra platåns nybyggda fjällstuga, hvarifrån är utgångspunkten för dem, som vilja bestiga Skutan. Här är tillsvidare bergbanans slutpunkt, men man har för afsikt att i en framtid fortsätta densamma till toppen af fjället.

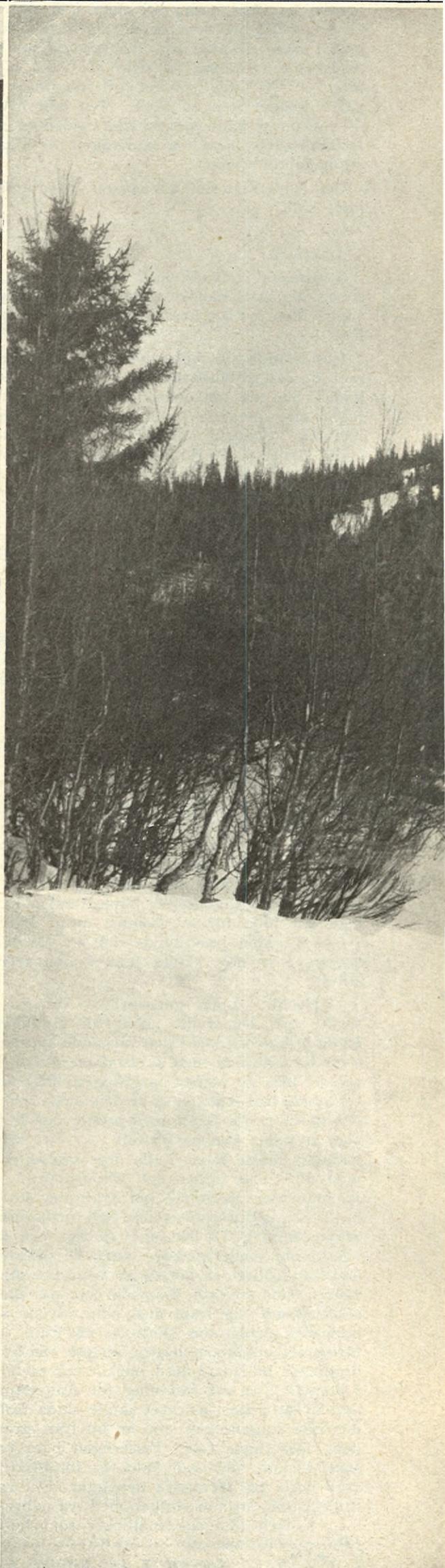
Från fjällstugan taga vi en bobsleightur tillbaka till Årebyn. — Bobsleigh är en kälke af engelsk uppfinning, bestående af två i förhållande till hvarandra rör-

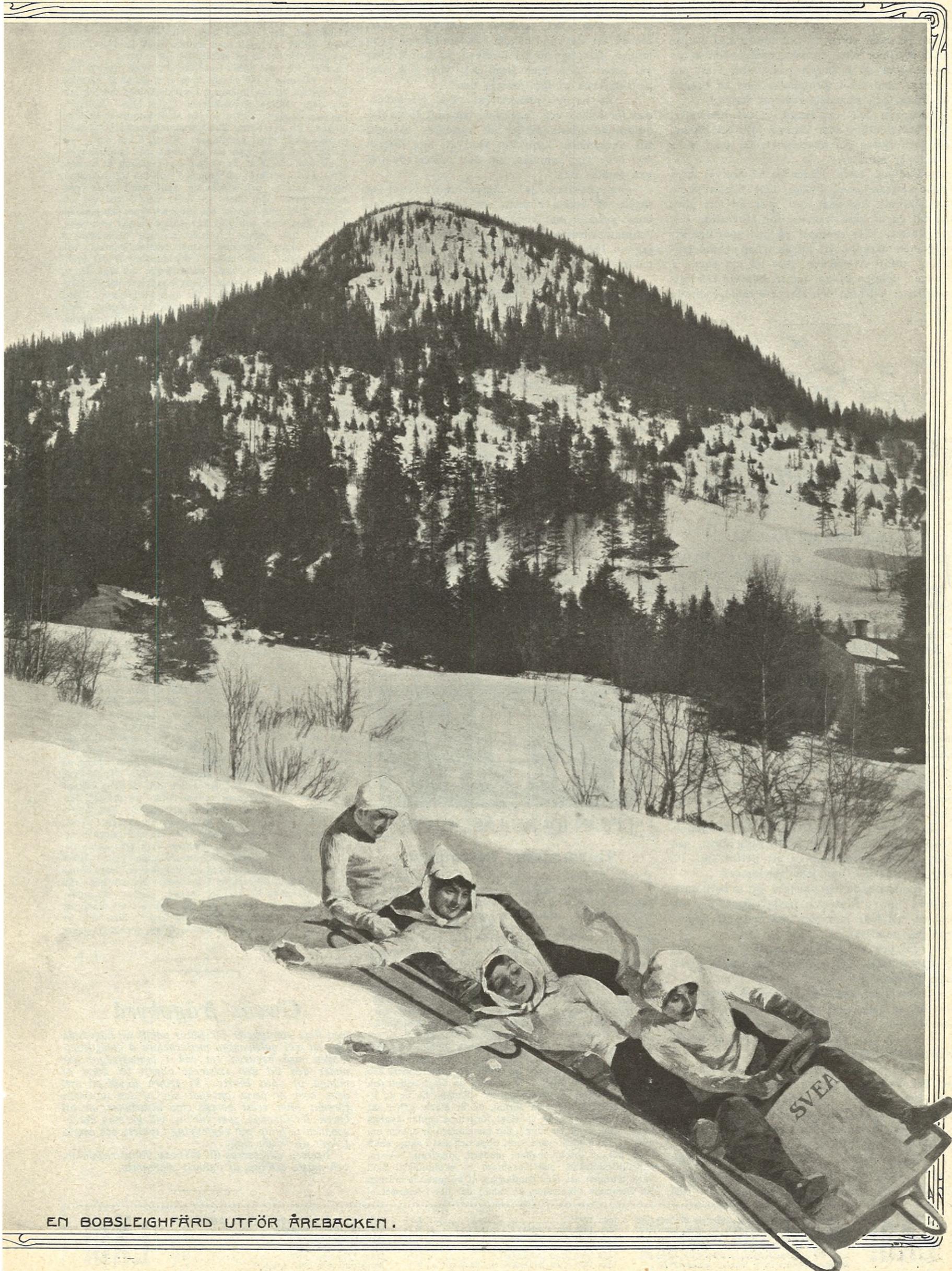
BERGBANAN.

FJÄLLSTUGAN.

23

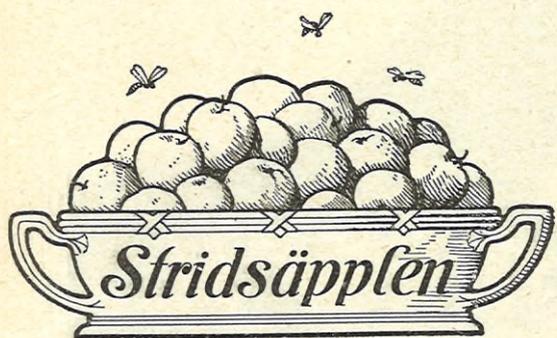

EN BOBSLEIGHFÄRD UTFÖR ÅREBACKEN.

liga kälkar af järn, öfver hvilka ligger en madrasserad skifva, som rymmer 4 à 5 personer. Kälken styres af sin förare med ett par korta styrlinor eller en ratt, medan den af de åkande, som sitter längst bak, fattar i ett par handtag, som stå i förbindelse med en broms-inrättning, och såmedels reglerar farten.

Årebacken har en längd af två kilometer, men färden utför, som kommer oss att hissa, rysa och tjasas om hvarannat, tar icke mera än ett par minuter.

Med dessa båda färder ha vi pröfvat Åres nyaste attraktioner, hvilka helt säkert skola öka platsens lockelser och mer än förr göra den till en af våra främsta för rekreation och vinteridrott. Ett exempel på den sportliga lifaktigheten däruppe är, att en täflan i bobsleigh-åkning utför Årebacken just nu ägt rum. I täflingen deltog äfven damer, hvarvid två löjtnantsfruar, Tillberg och Mannersträhle, eröfrade pris.

V.

Mitt strå till stacken.

JAG ÄR BOSATT i en afkrok af världen, är fanatisk nykterist och medlem af Tempelorden, läser Ellen Key med andakt och beundrar för öfrigt alla författare, stora och små, men mest Erik Tretow, för hans oförläknliga humors skull.

Nyligen var jag på bjudning hos postmästarns, och vi sutto fyra vid ett litet bord under supén: en teolog, min vän småskollärarinnan och jag samt en individ, hvars namn och stånd jag ej mer kan erinra mig. En manlig individ, förstas.

Här i landsorten ha vi ju intet att göra med premiärer och börsnoteringar och de nyaste böckerna hitta sällan hit; men äfven vi kannstöpa i politik, och skandaler ha vi ju alltid att sysselsätta oss med, och den mest aktuella var, för att tala med teologen, ämne för aftnens betraktelse.

— Sorgligt, sorgligt! suckar småskollärarinnan. Han fick varning en gång förut, och efter den betan såg han ut att bättra sig. På lång tid smakade han icke spirituosa.

— Kanske hade han omsider fått in i sitt medvetande hur giftigt och farligt glaset är, och beslutit att icke mer röra det med ett finger! sade jag patetiskt.

— Ja, och en lärobok i alkohologi fick han af kyrkoherden, så att nog blef han upplyst, sade lärarinnan.

— Men se'n blef han bjuden på toddykalas hos en af dem, som varit med och gifvit honom varning, och då började eländet igen.

— Anden är villig, men köttet är svagt, inflikade teologen.

— Han satt full i katedern och sof och barnen fick sköta sig själva... Kyrkogeln spelade han så man inte visste, om man skulle skratta eller gråta, fortsatte individen.

— Hvad människor kunna vara nedriga, utbrast jag. Att förleda en stackare, som...

— Kära fröken! Inte söp de honom full, inte! Inte förledde skolrådsledamöterna honom att dricka mer än anständigt är... För öfrigt

ha de varit mycket ädelmodiga och öfverseende mot honom. Nå, afsätta honom vill de inte, för då får de både honom och familjen på kommunen, fast han är så förstörd, så han stryker väl snart med, men familjen! Den blir utan pension, och vi får försörja den!

— Vi ha ju spritskatten! Den lär användas för änkor och faderlösa, och det är en förmildrande omständighet att syndaren bidragit till densamma, samtidigt med att han förbröt sig, sade jag, som läst om den brännande frågan samma dag.

— Spritskatten, ja! Måntro, hur mycket jag skulle få betala i skatt, om det där förbudet, dom vurmar om, komme till stånd? Jag har femhundrafemtio om året, och för det betalar jag nu fyra och femti med krono- och kommunalskatt, personella afgifter och allt.

— Ni får måhända betala denna summa en half gång till, alltså ytterligare...

— Två och tjugufem! sade lärarinnan. Man kan väl inte ruinera sig heller för fosterlandets skull!

— De oskyldiga få lida med de skyldiga, citerade jag tankfullt.

Men jag blef grymt missförstådd.

— Nykteristernas gamla vanliga, utslitna argument! Hvem har inte hört talas om drinkarens beklagsvärda hustru och trasiga och utsvultna barn! hänlog individen.

— Låt oss, sade teologen, betrakta saken så att säga under evighetens synvinkel och icke blott och bart ut ifrån synpunkten af vårt korta, fattiga jordelif. Jag kände en gång en man, då djupt förfallen, ehuru han fordom lär ha varit en lofvande yngling. Men han hade haft sin lust i synden och förspilt sin själ i svalg och dryckenskap. Dock blef han till ett härligare vittnesbörd om den frälsande nåden än mängen, som vandrat ostraffligen. Ty på sin dödsbädd ångrade han djupt sitt förfelade lif, och när han dog, prisade han Gud.

ANNA LINDFORS.

“Husmoderns fristunder”.

FÖR LITET SEDAN såg jag i Idun en uppsats om husmoderns fristunder, hvilken hos mig väckte tankar, som hellre bort förblifva slumrande, men en gång väckta, icke så lätt kunna sövas ånyo. Är nämligen själf husmor, och har under årtal längtat efter s. k. fristunder, hvilka jag finge använda på mitt eget sätt, antingen läsa, skriva, promenera, eller om sommaren bada i sjön vid hvilken vi bo. Men huru jag än försöker är det totalt omöjligt att hinna göra något af detta, utan att inkräkta på de ovillkorliga plikterna. Då jag såg ordet “prisbelönad” tänkte jag: “kanske är det något för mig,” men med en missräkningens suck lade jag ånyo bort tidningen tänkande: “endast för sådana.” Hvarför, goda Idun, ställas alla råd till personer från den mera bemedlade klassen, hvilka ha “råd” att hålla tjänare, eller åtminstone en hjälpmadam. Männe icke vi som icke ha “råd” till sådant, mera äro i behof af Edra “råd”. Hvad veta de om tröthet, och hvartill behöfva de hvilostunder? Sådana ha de ju, äfven om de aldrig veta därom, då de aldrig gifvit akt på de minuter hvilka spårlost försvinna under dagens lopp. Nej, tänk en familj, där husmodern är ensam om allt, där hon skall vara först uppe och sist i säng, skall i sin person förena maktan, modern, jungfrun, köksan, expeditörsbiträde, och dessutom af ekonomiska skäl vara tvungen att med handarbete åt främmande bidraga till hemmets inkomster, en familj där det i hemmet ej

finnes några moderna bekvämligheter, där man har långt efter vatten, och själf måste bära in veden, där man visserligen har målade golf, men dessa under årens lopp blifvit så godt som hvita. Sådå familjer finnas många, och det är af erfarenhet jag talar.

Icke för att väcka medlidande, utan för att visa huru väl man i ett sådant hem är i behof af verkliga råd, hvilka kunna tillämpas i verkligheten, vill jag tala om den vanliga dagordningen i vårt hem. Måhända främmande ögon bättre än jag skall kunna se hvar en ändring till det bättre kan göras, och med största tacksamhet skall rådet emottagas. Kl. 1/2 6 om morgonen måste man vara uppe för att hinna med morgonsysslorna, koka kaffe åt de vuxna, samt välling åt barnen, samt dessutom gröt att läggas i höladan till frukosten, tvätta, kamma och kläda sig själf, samt städa post-expeditionen. Om man så finge vara i fred vid sitt arbete, men ofta händer att barnen vakna, och mamma måste löpa fram och åter hur många gånger som helst. Kl. 1/2 8 går pappa i posten, då skall det bäddas 5 sängar, sopas, dammas, barnen tvättas, kammats och klädas, samt lillan matas. Så kanske blir det brådska i posten, den skall vara färdig att afgå kl. 1/4 öfver 9. Då får mamma lämna hvad hon har för händer, och då posten afgått, får man börja ånyo. Men då skall det vara mat, ty pappa är hungrig. Han har arbetat styft i två timmar och det tar på krafterna. I flygande hast kommer maten fram, ofta hinner mamma endast mata lillan, och själf vänta på bättre tid. Så upptas det afbrutna morgonarbetet ånyo, sedan kommer diskningen och förberedelserna till middagen, ja, hvem kan uppräknat alla handräckningar, man måste hinna med. Kl. 1/2 12 anländer posten, och då måste både far och mor taga emot den. Under den tid som åtgår för sorteringen, sofver lillan, och stora bror, som är 9 år, läser sina läxor. Kl. 1 öppnas det åter för allmänheten, då går mamma in och kokar kaffe, genomgår brors läxor, ger lillan mat, eldar brasor, rengör lampor o. s. v. Så kommer middagen med sina oundvikliga två anrättningar sedan ånyo diskning, eftermiddagskaffe, bäddning, tvättning, afklädnings och aftonbön med de små. Så dricka far och mor te, och kl. 9 går far till sängs, han har dåliga ögon och kan ej arbeta vid eldsken så länge. Ändtligen är mamma färdig att tänka på sitt handarbete. Då sätter hon sig vid stickmaskinen, ty i morgon måste det och det arbetet hem. Ofta drar det långt in på natten innan det är färdigt, och kanske också barnens kläder gått sönder och måste stoppas och lappas, att de äro i ordning då de vakna. Och dödstrött lägger man sig slutligen ett par timmar, för att under den tiden flera gånger väckas, den ena vill ha dricka, den andra har sparkat täcket af sig o. s. v. Och så upp igen 1/2 6 till samma arbete! Så gå nästan alla dagar, med undantag af dem, då man har stor rengöring, bakning eller dylikt. Bakningen måste ske om natten, ty eljes har man barnen att se om, och den som skött om sådana, vet hur svårt, ja nära omöjligt det är att ha något sådant, som måste vara absolut rent, att göra, då man sköter om dem. Rengöring i hemmet kan icke ske om natten, utan måste göras litet åt gången, så att då den är slut, är det färdigt att börja om igen. Sådant är lifvet bland vår klass, och vår andes längtan efter något högre må vara aldrig så stor, dess kraf på frihet aldrig så pockande, det kan ej bli någon lindring. “Du måste, vi ha ej råd att leja,” heter det, och då man räknar och kalkylerar, ser man endast detta “du måste”, hur man än ställer det. Snart kan mamma icke längre leda sin gosses läxor, då skall han till staden i skola, ty det är den enda glädje mamma har under hvardagsläpet att tänka, att hennes barn icke skola behöfva gå så hungriga och andefattiga genom lifvet som hon; då kostar gossen mycket pengar, dessa finnas ej, utan måste inbesparas i hemmet. Nu äro goda råd dyra. Mammans krafter äro svaga, pappas inkomster små. Hur skall man nu gå till väga för att skaffa sig hvila, spara pengar och hålla sig frisk? Kan Idun ge mig ett nöjaktigt svar på denna fråga, förblir jag eder ödmjuka tjänarinna

H. B.

Gwens frågobyrå

med dess möjligheter för Iduns publik att hänvända sig till vår sakkunniga medarbetare å modeafdelningen med begäran om råd i toalettfrågor har under den tid den existerat hunnit bli känd af många af våra läsare. Vi erinra likväl på nytt dem, som ej ännu använt sig af den särskilda förmån Idun velat bereda sina läsarinor, om att Gwen fortfarande som hittills vill ge sina korrespondenter hjälp och vägledning i toaletts- och smakfrågor af skilda slag.

Brefven adresseras till Gwen, Iduns redaktion, och måste åtföljas af dubbelt svarsporto.

LÄS!

Några äldre årgångar realiserats till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förrut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedan nämnda belopp till Expeditionen af Idun, Stockholm, erhålles inom Sverige portofritt.

Idun 1892	2:—	Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas)	5: 50
Idun 1893 (nr 1 felas)	2:—	Idun 1907 (med julnummer)	6:—
Idun 1895 (utan julnummer)	2:—	Iduns julnummer 1894	0: 20
Idun 1903 (med julnummer)	4:—	Iduns julnummer 1898	0: 20
Idun 1904 (med julnummer)	5:—	Iduns julnummer 1905	0: 50
Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas)	5:—	Barngarderoben 1905, komplett	2:—

LÄS!

Ett bref om folkbild-

FRU DAGMAR WALDNER, som utöfvar en flitig föreläsningverksamhet å den svenska landsbygden, har nyligen afslutat en längre turné i öfre Norrland, där hon föreläst

SNÖN FALLER i täta flingor, luften är tung, kölden bitande. Luleåståget har nyss inkommit till Bodens järnvägsstation. Passagerarna stiga sömniga och yrvakna ut ur de öfverhettade kupéerna för att krya upp sig med en kopp rykande kaffe. Signallykornas sken söker förgäfvets ge lif åt denna tafla af hvitt i grått.

Jag skall till Morjärv — så långt järnvägen räcker. När jag kommer upp på tåget spärras vägen af vargskinnspälsar och bagage af olika slag. Det är med knapp nöd jag lyckas tränga mig fram till damkupén. Där är svart som en graf. Ena soffan upptages af ett jättebylte. På den andra placerade jag mig med en muff och en kappsäck under hufvudet. Hettan och lukten af vargskinn, öfverhettade rör, smältande fernissa, oljor eller hvad det nu kunde vara, framkallade ett kväljande obehag.

Byllet mitt emot fick lif och följde mitt exempel, drog en brokig filt öfver sig och somnade.

Jag vaknade på morgonen vid ett en kraftigt och resligt byggd, mörklagd ung man gläntade på dörren och frågade, om fröken Gustafsson tillåtte att han höll henne sällskap. Han efterföljdes af en mindre herre, äfven han i ljusgrå sportdräkt, med artistiskt knuten halsduk och en annotationsbok i handen.

”Då börjar du med gräsvallarne, så tar du,” pekade på fr. G., ”hönsskötseln och sedan mjölkbehandlingen, så hvilat jag mig i dag och intar bokföringskursen i morgon f. m.”

Fröken G., min reskamrat, som tagit fram en vit stickning, log ett vinnande, skälmaktigt leende och tyckte ”att du kan minsann gärna själf tala om hönsskötseln” hvarefter en liflig diskussion utspann sig om programmet. Den lille blonde, som jag senare fick veta agronom Falk, försvann mellan vargskinnspälsarne för att efter en stund komma tillbaka med ”Drömlandet” af Henning Berger. Jag, som under tiden också kommit i gång med min stickstrumpa, makade åt mig och snart var högläsningen i full gång — tout en famille.

Vid en af stationerna inkom en bonde, uttryckte sin glädje öfver att ha fått höra att fr. G. var på tåget, klagade öfver mjölktransporten på järnvägarna, fick löfte om hjälp och många goda råd som svar på sina frågor.

Jag fick i en hast en hel liten kurs i mjölkhushållning.

Hvem var nu fröken G., hvad var detta för ett resande föreläsningssällskap? Agronom Falk tröttnade att läsa, jag erbjöd mig att ta vid, den unge mörkes lugna, jämna andedräkt tydde på sinne för det verkliga drömlandet och fröken Gustafssons stickor smälde i takt med Henning Bergers skildring af en gudstjänst i Blasieholmskyrkan.

Ett kraftigt ryck, och knappt hade tåget stannat, förrän vagonen fylldes af stimmande pojkar. På perongen var ett lif, så man kunde bli vimmelkantig. Bagage, pälsar och säckar hyfvades ut i hundratals och spridde en doft, som påminde om sill. Hemlandstoner! Sill? I säckar? Jo, så var det och frusen till på köpet. Den skulle förslas i slädar ända långt in i Finland!

Stationen påminde osökt om en marknadsplats. Typer af alla slag, kraftiga gestalter med färade, karaktäristiska anleten, med näsor som slaggor och fötter som pekade inåt i höfylla näbbskor i alla färger och skinn och som påminde om mycket sittande i obekväma ställning. Vristerna voro lindade med bindor i regnbågens spektrum, byxorna påminde nästan om forna tiders pludderhåsar, de halflånga rockarna voro af vadmal, vida nedtill, höllos samman om lifvet af gördlar, breda som handen och somliga broderadegmed gobelängstyg öfver 2 trådar i banala mönster. Kolossala dubbelvantar, de inre stickade, de yttre af renskinn och ”kajanamössa” med nerfällbara klaffar fullbordade toaletten. Slädarne stodo i klungor, långa och breda som dubbel-sängar, fulla med hö och fällar för persontrafiken. Andra hade höga spjälväggar för godset, dessutom fanns en del smärre af olika typer, troligen afsedda för kortare vägsträckor. ”Ska de va skjuss”, ”häå skjuss”, ”6,50 till Nederkalix”, ”då för dyrt”, ”taxan ä 5 rks”, ”nog har jag fäll höö”. Sjungande finska dialekter, dialekter, som voro otolkliga, säflig och mjuk norrbottensvenska högsvenska, allt i ett surr.

Vädret var ej det bästa, en kall blåst svepte fram, och äfven begynte flingorna sin lätta dans, t. v. måttligt. Men hästarne stodo ute, bundna eller fria, med hö på marken, vatten i en hink bredvid, en och annan utan filt, ångande af värme. Somliga hade ”lokör” (bågar spända öfver ryggen), andra mindre dito med hvita beslag och utsirningar. Seldonen voro ofta riktigt konstnärligt arbetade och försedda med silfverbe-

Den förlorade sonen.

HVAD ÄR DET hos mig, som finner mening i den tid, som svinner, hvad som, medan den förrinner, bäfvar för den kraft mig bär i ett lif, som stoftets är?

Det som dagens röster döfvar, som i mina drömmar pröfvar, hvad jag kärast hos mig bär. Det som fallets skuggor jämnar, som när trolöst jag det lämnar, i min egen barm sig hämnar med det tomma mörkret där.

De i hjärtats törnen gömda evighetens frön — förglömda i de strider, där min drömda styrka veknar bort i fröjd blott med stundens lycka nöjd — hafva skjutit brodd i hjärtat och i all sin friskhet smärtat mig, som gått mot tistlar böjd, mig, som blygts för hvad de kräfde, medan ogräslunden kväfde deras växt och frodigt väfde blad och blom i tätnad höjd.

Bland det gift, som yppigt glödde, medan lömskt mitt lif det ödde, o, hur dock mitt hjärta blödde af en längtan efter ro till att se ditt säde gro. Hvi blef du ej öfvervunnen af den svekets flärd, som svunnen, lät mig arm bland spillror bo? Skall du ej, du löftesrika, liksom andra skatter vika bort i natt, där allt är lika; kan jag väl ditt väsen tro?

Att du måste vinna, känner jag, när du min styrka spänner segrande och när det bränner af mitt armodis bitterhet. Ty bland all förgänglighet, som min själ vill dyrkan gifva, rika skördar, som förblifva, jag i lifvet växa vet. Blifva hjärtats marker rena, skall mitt väsen ock sig ena med den sådd, som kan allena mogna för en evighet.

ANNA CEDERLUND.

slag, fällarne öfver slädens bakstycke likaså, med kulörta läderremor, tofsar m. m. Lapparne rullade omkring med otrolig fart. Jag säger rullade, ty deras gång ger illusion af en rullande snurrande rörelse på grund af de otroligt krokiga benen och den vajande rundskurna renhudsokolen, de egendomligt baktill i rundskuren säckform hängande benkläderna, den spetsiga mössan på det vaggande hufvudet och den stora magen, hvarpå, innanför koltan, direkt på bara skinn, placerats flera kg renkött, bröd och småpåsar med konto pro diverse. Fula äro dessa lappar så man nästan kan bli rädd, men lustiga och rakt icke osympatiska.

Af mina reskamrater, som åkte i väg strax före mig i 3 slädar såg man endast en stor vargskinnskrage sticka upp öfver slädens kant, sedan de väl kommit ner. Särskildt roligt är det att åskåda huru människorna praktisera sig in i slädarne. Insvept i vargskinn från topp till så med höga skinnstöflar på fötterna placerar man sig liggande på slädens kant och kastar sig så på rygg in i släden. Därefter packas man in i hö och fällar och så kan sömnen begynna.

När jag själf äntligen var färdig, insmord öfver hela ansiktigt med lanolin jämte mina lilla ”konstutställning” vederbörligen nerrullad på slädens botten, flankerad af skioptikonlådor och kappsäck, så kände

ningsarbetet i Norrland.

om ”konsten i hemmet” och om ”naturskydd och djurskydd”. Här nedan har hon i ett bref sammanfattat sina intryck från resan och från folkbildningsarbetet uppe i Norrland.

jag nästan en lättnad att ingen estetsnobb bevitnat min affärd.

När jag efter cirka 3 mils färd trädde in i Månsbyns gästgifveri, fann jag ett helt sällskap i muntert samspråk kring kaffebordet. Jag tog mod till mig och frågade fröken G. som med sitt sällskap hunnit fram före mig, hvad som var å färde.

Jag kunde prisa min goda lycka, jag hade ramlat rätt in i ”Landtmannakursen”, som skulle till en plats 1/2 mil bortom Nederkalix. Jag var förtjust, här hade jag ett undervisningssystem personifieradt som jag själf under ett års tid ansett som idealet, sväfvande i den djupaste okunnighet om dess befintlighet i den utsträckning, som i Norrbottens tyckes vara fallet. Genom agronom Alexis Österman fick jag en hel del värdefulla upplysningar, som på det älskvärdaste kompletterades af dr. P. Hellström i Växtbiologiska anstalten i Luleå. Innan jag visste ordet af, hade jag fått löfte att närvara vid dessa kurser, när helst jag behagade.

Efter slutad egen föredragsturné begaf jag mig således till Åträsk, 2 1/2 mil fr. Storsund vid stambanan. Där pågick nämligen nu som bäst en landtmannakurs ledd af fröken Gustafsson, agronom P. Eriksson och länskonsulenten A. Österman. Som ett bevis på dessa personers själfuppförande plikttröhet, vill jag nämna, att, för att inte Åträsk, som blott är en liten fattig by, skulle bli utan sin kurs, offrade de sin frivecka. Allt emellanåt måste nämligen föreläsarne få komma hem till de sina och, som det heter i Norrbotten, ”tvätta upp sig”. Ofta är det inte de få hvila, ehuru att vara föreläsare i obygd vid Gud är allt annat än en sinekur och nog sliter på krafterna.

Fröken Gustafsson befann sig midt i hönsskötseln, när jag hann fram och agronom Eriksson skötte skioptikonet med stor bravur trots bristande syre. Lokalen, en mindre skolsal, låg i taket, var till trängsel fylld af män, kvinnor och barn och luften därinne var af en konsistens, att det slog lock för munnen.

Sådana småsaker får en föreläsare dock aldrig fästa sig vid, immunitet för bakteriesmitta hör också till de föreskrifna egenskaperna. Föreläsningarna börja i regeln kl. 3 e. m. och räcka med hvar sin diskussion cirka 2 timmar, äfven längre, om intresset är lifligt. Och lifligt är det, det gäller ju här lifsintressen för hvar och en. Mellan hvarje föredrag köres publiken ut i 10 min. och man får lära sig hvad korsdrag betyder i praktiken. Se'n tar nästa föredrag vid, vanligen 3 st. på dagen, därtill bokföringskurserna och konsulentverksamheten på f. m. Ibland kan det bli både 10 och 11 på kvällen, innan allt är slut. Efter fröken Gustafsson kom agronom Eriksson med gräsvallarnes odling, så konsulenten Österman med nötkreaturens vård och vikten af goda afvelsdjur, alltsammans illustrerad med praktiska, egenhändigt tagna ljusbilder, som tala till publiken om nödvändigheten för ekonomien af kunskaper, hygien och humanitet.

När icke fröken Gustafsson var i elden, satt hon med sin stickning, såg till att alla fingor plats och skulle sannerligen hellre själf stått, än att någon af åhörarne haft det obekvämt — bara det en lektion i hänsynfull artighet och välvilja, som nog icke minst bidragit till att hon är en af Norrbottens populäraste personligheter.

Nästa dag talade fröken Gustafsson om kalfuppfödning, agronom Eriksson om fröodling, konsulenten om svin-skötsel, på lördagen konsulenten om kreaturens utfodring och agronom Eriksson om ”Sammanslutningar, kooperativ verksamhet m. m.” Därmed var den veckans kurs afslutad. Agronom Eriksson tackade för att åhörarne visat så stort intresse och infunnit sig så mangrant. Så reste sig en af gubbarna och tackade på sitt enkla sätt kursledarne och bad att de församlade ville avsluta det hela med en ”psalm till Honom, som gifvit oss jorden och djuren”. Det var en stund af såreng rörande stämning.

Att bedriva undervisning så som vid dessa Norrbottens landtmannakurser, det är att främja folkupplysningen och väcka hänförelse för såväl egna som sina medmänniskors lifsuppgifter, det är att fostra ett upplyst, sedligt starkt och lifsdugligt folk.

DAGMAR WALDNER.

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästersamuelsgatan 43, Stockholm, **Iduns Mönsterafd.**

Spalten om böckerna.

I FRANKRIKE odla författarna med en viss förkärlek genren "roman antique" alltifrån Epikurs moderne tolkare Anatole France till Apollons lofsägare Jean Bertheroy.

Det torde för öfrigt inte passa illa för det bland de nya folken, som i sin andliga struktur har mest af Greklands måttfullhet och klara linjer.

I Sverige sägs det, att inte de antika romanerna gå bra i bokhandeln, åtminstone inte i öfversättningar, och af original ha vi så föga i den vägen. Det är skada. Vi ha i vårt germanska blod en alltför stor längtan efter vår ouppnåeliga motsats för att inte med välbehag känna oss omstrålade också af det konstlade återskenet från en för alltid slocknad sol, och som motvikt till den moderna, nervösa stilen, där det framför allt kommer an på pregnansen, är det med välbefinnande man hvilar ut i de af den grekiska odlingens språkbruk föreskrifna lättjefullt och behagligt klingande perioderna.

Utom dessa reflexioner gjorde jag vid läsningen af *Harald Wagners* bok "Omkring Afrodite" också den, att en antik dräkt bidrager att ställa i relief djupsinnigheten i våra tankar, om de äro djupsinniga och i möjligaste mån dölja, om de icke äro det.

Om en författare låter en modern flicka med svältlön och behof af biinkomster och klädd i hårvalk och stärkrage, med hufvudet på sned och melankolisk blick säga: "Männen åtrå lidelsefullt kvinnorna. Men kvinnorna äro icke lyckliga," så skulle det i och för sig beaktansvärda yttrandet knappast verka som ett litterärt fynd. Men när "det var glans öfver morgonen som på den dag, då Afrodite steg ur vågen" och en danserska i Alexandria, som bär namnet Pamfile och kring hvars gudalemmar med utsökt skicklighet är draperad en chlamys, säger orden, under det på hennes läppar leker det mystiska och oföränderliga marmorleendet, och de stora ögonen blicka djupa, drömmande framåt — då bli de ovillkorligen betydelsefullare.

Om man i vår vanvördiga tid har smak för filosofi, ett studium, som annars inte tycks vara uppskattadt af våra skönlitterära författare, hvarför veta de bäst själfva (märk fallet Söderberg — Vitalis Norström), kan man inte företa sig något klokare än att som Harald Wagner drapera sig i en veckrik mantel och sticka en papyrusrulle under ena armen. På så sätt undgår man säkrare än eljes misstanken för att bjuda på gymnasistvisdom.

Om Harald Wagner strängt taget icke har något nytt att meddela oss — hur kan man också begära det i skildringar från antiken — läser man icke utan nöje hans lilla volym. Af de tre berättelserna skulle jag emellertid utan saknad afstå från den sista. Den andra i ordningen, "Lucretias tårar", gläder mig med en hos oss icke missbrukad udd af ironi. I den första berättelsen, "Marmorleendet", har jag fäst mig vid en vacker och stilla vörndnad inför det som fransmännen kalla "l'inconnaisable."

Bondmåleriet har i alla tider följt två hufvudriktningar: den tillgjordt sentimentala och den saftigt realistiska. Teaterbönderna guteras mest af folk, som aldrig vistats på landsbygden. De andra värderas af kännare. *Alfhild Agrells* bondfolk, sådant hon skildrar det i *Norrlands-humör*, är taget på kornet bland den ras, som ännu inte blifvit civilisationsdegenererad. Boken lämnar emellertid just intet stöd för teorien om människonaturens ursprungliga förträfflighet, men det är just mot bakgrunden af detta trovärdiga bondekanaljeri som de spridda dragen af godhet och själsadel lysa med en så äkta glans.

Världsförbättrandet är som bekant nu för

tiden epidemiskt, och *Paradisets portnyckel smidd af Olle* är ett utslag af den sjukdomen. Boken är emellertid inte ledsam att läsa, bara man slipper att ta dess reala innehåll på fullt allvar. Olle är entusiast, och entusiaster äro alltid värda att lyssna på, om de också prata dumheter. Han har för öfrigt en medryckande stil, och som han är konstnär, ser inte hans framtidsparadis alls så färglöst och enformigt ut som många andras.

När man läser första häftet af *Robert E. Pearys* bok *Nordpolens upptäckt*, får man en mycket liflig förnimmelse af hvad den lektyren måtte betyda för alla amerikanska pojkar. Här räcks dem liksom i ett koncentreradt extrakt yankeelandets främsta storhet: okuflig vilja, energi och ihärdighet, som vet af inga hinder och som måste nå målet. Man liksom ser knogarna hvitna på en krampaktigt knuten hand, som fattat sitt tag och ej tänker släppa det. Berättelsen artar sig att bli spännande och af första häftet att döma alltigenom populär. Våra svenska pojkar skulle säkert inte ha skada af att smaka på den amerikanska medicinen.

Ekonomiska frihetsförbundet ger i nr 2 af sina skrifter "Rätt och orätt" en populär framställning af moralen af *Severin Christensen*. Den naturliga eller vetenskapliga morallärens värde är som bekant omstridt. I detta fall kommer den efter en omsorgsfull bevisföring till den med Georgismen öfverensstämmande praktiska konklusionen, åtminstone för vårt land öfverraskande, att rättfärdigheten fordrar hela skattebördans placerande få de jordägande, under det att hvarje annan beskattning af inkomst måste anses omoralisk.

Göteborgsredaktören *Gustaf Bellander* har samlat ihop ett antal af sina alster i en volym "Ur Petter Frisks papper". Borde de inte helst ha tillåtits att behålla sin dagsländernatur af tidningsuppsatser? Det finns emellertid ibland bitarne ett par, som kunna läsas med nöje af svenskar i allmänhet. Kanske gäller detta äfven om återstoden — för göteborgare.

Det är nu öfver 20 år sedan Ernst Ahlgrens stoft jordades på Köpenhamns västra kyrkogård och ändå talar hennes stämma med sin säregna, djupa klang till oss lika lefvande, som då den ljöd från hennes läppar till de få förtrogna. *Romeos Julia*, dramatisk interiör af *Ernst Ahlgren*, och *Final*, skådespel i tre akter skrivet i samarbete med Axel Lundegård, föreligga i år i nya upplagor. Innehållet i dessa dramer har inte hunnit bli omodernt, som en del 80-talslitteratur redan är. Den konflikt de skildra går därtill för djupt och blir i det verkliga lifvet allför ofta oafgjord. Det är kvinnans kamp i kärleken för helhet och väsentlighet gent emot mannens erotiska ytlighet eller råhet.

Denna kamp, Ernst Ahlgrens egen ger dock, blott en half bild af hennes lif med dess sträfvan. Hennes högsta patos var helt säkert konsten. Till de under de sista åren utkomna Ernst Ahlgrens dokumenten, som åsyfta att visa oss människan-författarinnan i klar och allsidig belysning, kommer sedan några dagar ett af stort värde: *Ernst Ahlgren och Esselde* en brevväxling utgifven af *Sigrid Leijonhufvud*.

Ernst Ahlgrens väg till konstnärskapet var tung och mödosam och stensatt af svårigheter: sjukdom, fattigdom, andlig isolering. I bref till den äldre vännen, som syns uppskatta ehuru ej fullt förstå henne och som alltid följer henne med moderligt deltagande, ger hon oförbehållsamt del af sina strider, förödmjukelserna, den tidvisa segern — och till sist uppgifvandet inför öfvermakten.

GERTRUD ALMQVIST.

*

Kunskapen om hemtrakten har i Tyskland sedan länge varit ett läroämne i skolorna och användts som inledning till undervisningen i geografi, på samma gång den varit grundläggande för kännedom i kartläsning. Nu har hr *Alf Lundgren* inledt ett liknande svenskt arbete eller "Hemortslära" och första häftet, som utgöres af kartor med text och beskrifning öfver Stockholm, föreligger nu färdigt. Det första bladet omfattar, likasom de öfriga, en kvadratkilometer och upptager Staden inom broarna i två kartblad (en blindkarta i färger och en i svarttryck med siffror, hänvisande till vidfogad text). Beskrifningen öfver detta kartområde utgöres af ett särskildt häfte med många planscher, utvisande den geologiska formationen, byggnadsstilar, stadens förra utseende m. m., samt innehåller detaljerade uppgifter om märkligare hus och byggnader, om uppkomst af gatunamn m. fl. namn samt en öfversikt af märkligare tilldragelser inom kartområdet; allt kortfattadt och redigt uppställt, så att det ej blott för skolungdom, utan för enhver bör vara af intresse att taga del af detta arbete, hvars pris, 60 öre, gör det möjligt att blifva, hvad det väl förtjänar, en "bok för alla".

Iduns boklista.

Wahlström & Widstrands förlag:

Ernst Ahlgren och Esselde; en brevväxling utgifven af *Sigrid Leijonhufvud*. — Suggestionens betydelse i det sociala lifvet; af prof. *W. v. Bechterew*.

A. B. Ljus:

Tisbe; af *Magnus Olai Æsteropherus*, i sammandrag utgifven af *Adolf Norcen*.

Björck & Börjesson:

Teatern och Lifvet; af *Frida Sténhoff*.

Hugo Gebers förlag:

Förtroliga Samtal, af *Erasmus af Rotterdam*. I urval öfvers. från latinets af *E. Weer*.

Adelsnäs' Trädgårdsskola.

NYLIGEN HAR i dagspressen meddelats, att ett kontrakt underskrifvits mellan å ena sidan kungl. Landbruksstyrelsen och å den andra baron Theodor Adelswärd, Åtvidaberg, ägare af Adelsnäs' trädgårdsskola. Genom detta kontrakt har Adelsnäs' trädgårdsskola öfvergått till att blifva en statens trädgårdsskola, som den första af detta slag, som upprättats i landet. I själfva verket komma dock icke några mera genomgripande förändringar att ske beträffande undervisningen vid skolan, då densamma under senare år bedrifvits i hufvudsaklig enlighet med det förslag till ordnande af undervisning på trädgårdsskolans område, som vann bifall af 1909 års riksdag.

Af intresse för denna tidnings läsekrets torde vara att erfaras, hurusom Adelsnäs' trädgårdsskola varit den första större trädgårdsskola i vårt land, vid hvilken meddelats en ordnad undervisning i trädgårdsskötsel för kvinnor. Alltifrån skolans början (hösten 1901) har ett icke ringa antal kvinnor deltagit i de olika kurserna. Bland de ordinarie eleverna i tvåårskursen för utbildning af trädgårdsmästare hafva sålunda funnits 3 kvinnor, 15 hafva som extraelever under längre eller kortare tider deltagit i samma kurs, och 177 hafva genomgått särskilda kortare specialkurser, såsom för fruktträdsbeskärning, konservering och vinberedning eller fruktskördens tillvaratagande. Under år 1909 började skolan anordna ett nytt slags kurser, nämligen en 6-månaders sommarkurs, afsedd endast för kvinnliga deltagare och hufvudsakligen för sådana, som önska erhålla nog utbildning för att utan hjälp af examinerad trädgårdsmästare sköta en egen trädgård. Denna kurs, som i föl genomgicks af 6 deltagarinnor, kommer att anordnas äfven i år. Däremot mottager man icke vidare några extraelever.

Adelsnäs' trädgårdsskola har fördelen af att äga synnerligen goda och lämpliga öfningsfält för arbeten inom snart sagdt alla olika grenar af trädgårdsskötsel. Sålunda finnas stora fruktträdgårdar med inemot 2,500 äldre och yngre träd, däraf ett stort antal form- och spaljeträd, vidare ansevärliga trädskolor, en nyanlagd köksträdgård, stora och modernt inredda växthus, uppförda på de senaste 4 åren, park och prydnadsträdgård.

Vid sidan af den för ekonomiskt och pedagogiskt ändamål bedrifna trädgårdsskötseln har anordnats en icke obetydlig försöksverksamhet, i synnerhet med frukt- och bärodling. Här pröfvas en mängd nya eller mindre vanliga frukt- och bärsorter, försök med uppdragning af nya sorter genom hybridiseringar utföras, och olika odlings- och besöksmetoder underkastas jämförande pröfning i rätt stor skala.

Den praktiska och teoretiska undervisningen i skolans hufvudämnen ledes af föreståndaren fil. kand. Carl G. Dahl och tvenne fast anställda fackmän hrr K. Rosengren och E. Lindqvist. Undervisningen i biämnena meddelas af 8 extra anställda lärare.

Från scenen

och estraden

NÄR PREMIÄRFÖRESTÄLLNINGEN af "Maria Stuart" på Dramatiska teatern nått till fjärde aktens slut, sade en dam i mitt grannskap till sin väninna: "Jag vill inte ha flere pjäser af den där herr Schiller; han är ju så tråkig — tycker du inte det också?" Jag lyckades ej uppfatta den andras svar, ty af försiktighetsskäl hviskade hon fram orden, men därpå kunde jag förstå, att inte heller hon höll så särdeles mycket på "herr Schiller". Och det är knappast troligt att det stora flertalet bland publiken har en annan mening, åtminstone i fråga om "Maria Stuart", som afgjordt tillhör den berömde diktarens svagare verk.

Vore icke tredje aktens ypperliga scen mellan de båda drottningarna, där Maria Stuart för några ögonblick reser sig ur sin förkrosselse och ger luft åt sitt underåratat samlade hat mot Elisabeth, och den därpå följande passionerade scenen mellan unge Mortimer och Maria Stuart, skulle skådespelet icke vara stort annat än en litterär antikvit, som finge kvarstå orubbad i ett aktningfullt skymundan.

Fru Gerda Lundequist utvecklade som den botgörande drottningen ett alltigenom besjäladt spel, men ett mindre högtidligt tempo, en lifligare aktion skulle inte ha skadat, ty sinnenas eld brann antagligen ganska stark äfven hos den fångslade Maria Stuart. I tredje akten fanns emellertid både kraft och lidelse i fru L:s framställning. Femte aktens afskedsscen gjordes med mycken värme, men talet flöt för långsamt och fogade en onödigt förlängning till den ändå onödigt uttänjda akten. Fru Lindbergs drottning Elisabeth ägde en mycket suverän prägel och var tillika pittoreskt dekorativ i den lysande renässanskostymen. Bland de många manliga rollinnehafvarne gjorde sig hr Hedqvist särskildt bemärkt för sin karaktäristiska och lidelsestarka framställning af den unge Stuartvännen Mortimer. I sin stora scen med Maria Stuart i tredje akten fick han verkligen in något af renässanslynnets obändiga kraft. De engelska ädlingarne spelades af hrr Palme, Emil Hillberg, Olsson, Nilsson och Envall.

Regie och uppsättning visade i snart sagdt hvarje detalj teaterchefen Knut Michaelsons utsökta smak och stilkänsla. Det skulle vara af intresse att veta hvar Dramatiska teatern tänker finna en dylik regissör till kommande spelår. Kanske den store häradshöfdingen på Riddarholmen säger med Ivar Blå: "Under denna kappa etc."

Svenska teaterns Tor Hedbergsprogram: de bägge lustspelen "Karlavagnen" och Kärlekens krokvägar vann en afgjord framgång. Det förstnämnda stycket med sin fina humor och sin reflex af uppsalienskt studentlif från några decennier tillbaka kan räknas till vår lustspeldiktningens prydnader. Spelet hade sitt förnämsta intresse i hr Svenberg's med säker konst återgifna bild af den förfallne studenten Esajas, hvilken en midsommarafton kommer vandrande som luffare till sin forne studentkamrat, numera rytmästaren och egendomsägaren Klas Hemming och där kompletterar den fe-

"Maria Stuart" på Dramatiska teatern. Drottning Elisabeth (fru Lindberg), Robert Dudley (hr Palme).

lande länken i kamratkedjan "Karlavagnen", hvilken samlats till en minnesfest. Den med psykologisk finhet markerade motsättningen mellan Esajas' bohémelif och de öfriga kamraternas solida existens i stat och kyrka ger stycket dess värde som människoskildring.

"Kärlekens krokvägar" är en med godt humör och mera novellistiskt än dramatiskt berättad badortshistoria om en ung och vacker änka, som med raffineradt koketteri gör fyra män förläskade i sig och roar sig på deras bekostnad, tills hon till publikens och sin egen häpnad fastnar för den äldste af tillbedjarne, en gammal major och blifvande öfverste. Fru Bosse spelar den unga änkan och är en förtrollande personifikation af det kvinnliga koketteriet i dess högre stadium.

Intima teatern har blifvit färdig med ännu ett Strindbergsprogram: "Inför döden" och "Den fredlöse", två sorgespel, som hvar för sig ge pregnant uttryck åt Strindbergs författartemperament — det förra åt hans aldrig utbrunna lust att svartmåla kvinnan, det senare, som härrör från hans ungdomsår, åt hans redan då begynta själskamp för sitt jags frigörelse.

Bland de spelande kunna med beröm nämnas hrr Winge och Hansson samt fru

Björling, fröknarna Dörum och Alexandersson.

Till raden af svenska original, som nu slag i slag passera våra scener, hör också Johan Grönstedts komedi "Pengar", hvilken några aftnar gifvits å Vasateatern. Stycket är långtifrån betydande och dess brister som verklighetsbild ligga i öppen dag. Men jag kan försäkra, att man har roat sig åt och berömt sämre alster än detta. Ehuru då har det naturligtvis varit försedt med utlänskt varumärke.

På Folkteatern går ett danskt folklustspel, "Jägmästarinnan", af Charlotte Ellersgaard och vinner en välförtjänt framgång. Herr Strömberg och fröken Jansson äro ypperliga i de båda hufvuduppgifterna.

Operans tredje symfonikonsert fick ett glansfullt förlöpp, och särskilt blef återuppförandet af Sibelius' D-dursymfoni en musikalisk högtidsstund. Finlands yngre tonkonst har väl knappast att uppvisa ett originellare och ingifvelsemäktigare verk än denna symfoni, hvars skönhet har sina rötter såväl i ny- som gammalfinsk kultur. För öfrigt upptog programmet Max Schillings Das Hexenlied med textrecitation af hr de Wahl, hvilken med konstnärlig uttrycksfullhet framsade den Wildenbruchska dikten, Strauss' "Tod und Erklärung" och en Liszt-rapsodi — allt förträffligt framförd af hofkapellet under hr Järnefelts ledning.

På K. teatern har Glucks "Orfeus" gifvits med fru Claussen i hufvudpartiet. Det stora och vackra röstmaterial, som står till fru C:s förfogande, och hennes markanta spelsätt förskaffade henne en förtjänt framgång i rollen. Äfven "Tristan och Isolde" har gifvits i repris, denna gång med hr Menzinsky i Tristans uppgift. Hr M:s eminenta förmåga som Wagnersångare gaf åt verket i dess helhet en vokal och dramatisk glans, som det hittills fått undvara på vår operascen.

ARIEL.

SVANTE KEDE.

UPPE PÅ vinden i Oscarsteaterns hus vid Vasagatan har en ung hittills okänd svensk konstnär, Svante Kede, anordnat en utställning af målningar, som i dessa på exponerad konst rika veckor ej bör förbises.

Svante Kede: Gosse med meloner. Oljemålning.

Herr Kede har farit vida omkring i världen, vistats i Ungern, Tyskland, Frankrike, Italien och Sverige, och denna nomadiserande tillvaro spåras också i hans konstnärliga alstring, som företer en rik omväxling af vackra motiv från dessa länder. Men det är ej enbart det skiftande motiv-valet, som fångslar; konstnären visar sig också besitta ett känsligt måleriskt sinne och en redan långt hunnen säkerhet i det artistiska arbetet. Dessutom

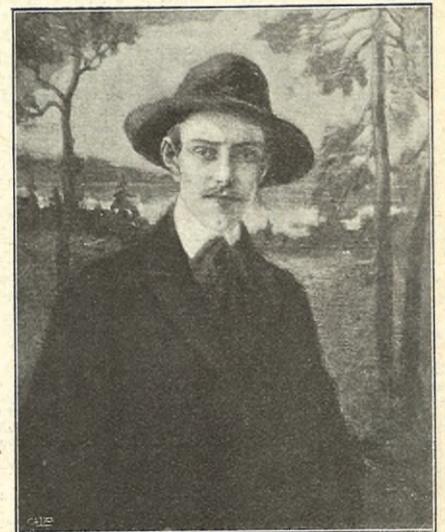

Fru Gerda Lundequist som Maria Stuart. Ateljé Jæger foto.

En debuterande konstnär.

bjuder han ej uteslutande på landskap, utan har också att visa en del porträtt och andra figurala målningar, som äro af stort intresse. Därbland förekommer en fransk skördearbetare, en synnerligen kraftig komposition, ypperlig i teckningen och säker i färgen samt en italiensk melonförsäljare, hvilken bär alla tecken att vara gripen på bar gärning under söderns himmel.

Af allt att döma kommer herr Kedes impulsiva talang, då den nått ytterligare utveckling, att göra insatser i vår konst, som blir densamma till glädje och vinning.

Svante Kede: Själfporträtt i olja. A. Blomberg foto.

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

HAFREGRYN - HAFREMJÖL

och Ni grundlägger därmed Eder hälsa.

Specialegenskaper: Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närande, dryga, fin smak. — Tillverkas under läkarekontroll. —

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 20—26 MARS 1910.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; kaffetungor med madeirasås och potatis; mjölk; kaffe eller te med Agnes sockerkaka. Middag: Klar buljong med oststänger; bruten hummer med majonnäsås; hammelsadel med potatis-kroketter; apelsinkräm i korgar med mandelberg.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; vegetariska lökdomlar med potatispudding; mjölk; kaffe eller te. Middag: Slottstek med legymer; krusbärskompost med gräddas.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannstekt sill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Fläskkotletter med gräddas och potatis; semlor med mjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; köttpudding med äggsanning (rester från söndag) och skiradt smör; mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt helgfundra med kaprissås och potatis; mannagrynspudding.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt färsk strömming med tomatsås och potatis; kaffe eller te. Middag: Brynt vitkålsoppa med fläskkor; pättar med sylt.

FREDAG. (Långfredag.) Frukost: Smörgåsbord; kotletter af kalffärs med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt laxrygg med korint-sås; nyponoppa med vispad gräddas; gräddvåflor med sylt.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med köttstufning; mjölk; kaffe eller te. Middag: Blodpudding med skiradt smör och lingon; krusbärssoppa med skorpor.

RECEPT:

Hammelsadel (f. 8 pers.). 2 1/2 kg. hammelsadel, 1 msk. smör (10 gr.), 1 msk. salt, 1/4 tsk. vitpeppar, 1 lit. buljong eller vatten, 3 stora portug. lökar, vatten, salt, 3 msk. smör (60 gr.).

Sås: 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, köttjus.

Beredning: Hammelsadeln, som bör hafva hängt 6—8 dagar, allt efter årstiden, bultas väl och tvättas med en handduk doppad i hett vatten. Det mesta fett på ryggen och njurarna tages bort, och rebenen knäckas så, att slaktsidorna kunna skäras bort eller vikas upp, då sadeln obindes med snöre, förut doppad i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, sadeln lägges i och sättes in i ugnen. Då den är vackert brynt, saltas och peppras den och spådes med den kokande buljongen. Den öses öfver och spådes omkr. hvar 10 min. och får steka i god ugnsvärme 1 1/2—2 tim. Köttet serveras på sadeln, skuret i tunna skivor och garneras med potatiskroketter samt brynt lök. Löken skalas, förvälles i saltadt vatten och skäres i klyftor, hvilka brynas i smöret. Till såsen fräsas smör och mjöl, köttjus, silas och skummas och tillsättes litet i sänder under flitig rörning, hvarefter såsen får koka 10 min. och afsmakas.

Potatiskroketter (f. 6 pers.). 1 1/2 lit. potatis, vatten, salt, 80 gr. smör, 2 ägg, 1 dcl. tjock gräddas, socker, salt.

Till panering: 2 ägg, 2 kpk. fint stötta skorpor.

Till kokning: 3/4 kg. flottyr.

Beredning: Potatisen sköljes, bostas och kokas. Den skalas, pressas genom purépress och blandas genast med det kalla smöret, äggulorna och grädden. Moset afsmakas med socker och salt, och de till hårdt skum slagna äggvitorna nedskäras. Af massan formas små runda bullar, hvilka först rullas i de fint stötta skorporna, därefter i de uppvisade äggen, och så åter i de stötta skorporna. Kroketterna böra sedan ligga och hårdna 1 tim. hvarefter de kokas vackert gulbruna i den heta flottyn. De uppläggas på gräppar så att flottyn får afrinna, och serveras varma till kött.

Apelsinkrä i korgar (f. 6 pers.). 9 apelsiner.

Krä: Skalet och saften af 4 apelsiner, 150 gr. krossocker, 4 äggulor, 1 dcl. gräddmjölk, 1 msk. sherry, 3 gr. citronsyra, 4 dcl. tjock gräddas, 6 blad gelatin, 2 msk. hett vatten.

Beredning: Stora, vackra apelsiner tvättas väl och torkas. På två tredjedelar af apelsinen tages skalet bort med undantag af 1 cm. bred remsa, som får bildas grepe. Fruktkötten tages ur väl med en silfversked, och korens kanter samt grepen klippas i vackra uddar. Korgarna läggas i kallt vatten 1/2 tim., då afrinna och fyllas med apelsinkrä, som beredes på följande sätt: Apelsinerna tvättas, torkas och skalen afrivas mot sockret. Äggulorna och gräddmjölen vispas tillsammans i en kastrull tillika med sockret och den väl silade apelsinjuften. Blandningen får sjuda under kraftig vispning. Kastrullen afläytes och vispningen fortsättes tills krämen avfannat, då sherry, den fint stötta citronsyran och den till hårdt skum slagna grädden tillsätts. Sist nedröres försiktigt det sköljda och i 2 msk. hett vatten upplösta gelatinet. Korgarna fyllas med krämen och ställas på svalt ställe så att krämen stelnar. De garneras sedan med vispad gräddas och serveras med mandelberg eller biskvier. Resten af krämen upphälles i geléskål.

Slottstek (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. innanlår eller fransyska, 3 msk. smör (60 gr.), 1/2 msk. salt, 1 lit. svag buljong eller vatten, 4 kryddpepparkorn, 4 vitpepparkorn, 1 msk. konjak,

1 msk. ättika, ansjovisar, 1 liten rödlök, 2 lagerblad.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 1 1/2 msk. mjöl, köttsky, (1 dcl. tjock gräddas).

Beredning: Köttet bultas väl och tvättas med duk, doppad i hett vatten. En stekgryta upphettas långsamt, smöret brynes däri och köttet lägges samt brynes väl på alla sidor hvarefter det saltas. Den kokande buljongen eller vattnet påspådes litet i sänder och kryddorna jämte de rensade ansjovisarna, den hela löken och de öfriga ingredienserna tillsätts, hvarefter steken får sakta steka färdig, omkr. 3 tim. Köttskyn silas och skummas, smör och mjöl sammanfräsas, köttskyn tillsättes litet i sänder och såsen får koka under flitig rörning i 10 min. hvarefter den afsmakas.

Stekt färsk strömming med tomatsås (f. 6 pers.). 1/2 val strömming (40 st.), 1 msk. salt, 1 ägg, 1 kpk. stötta skorpor, 1/2 kpk. hvetemjöl.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.).

Tomatsås: 4 medelstora tomater, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, 4 dcl. fiskspad eller buljong, 1 dcl. tjock gräddas, salt, vitpeppar, 1 äggula.

Beredning: Strömmingen rensas, ryggen borttages, hvarefter den sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Strömmingen skäras lätt, ingnides med saltet, doppas i det uppvisade ägget och vändes i de stötta skorporna. Smöret brynes i en tackjärnspanna, strömmingen lägges och stekes 15 min. på hvarje sida. Den uppläggas på varmt serveringsfat och såsen hålles öfver. Till såsen skalas tomaterna och passeras. Smör och mjöl sammanfräsas, buljongen eller fiskspadet tillsättes jämte grädden och såsen får koka 10 min. Tomatpurén röres och såsen afsmakas med kryddorna.

Kotletter af kalffärs (f. 6 pers.). 7 hg. benfritt kalfkött, 1 1/2 kpk. gräddmjölk, 1 msk. potatismjöl, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. vitpeppar.

Till panering: 2 ägg, 1 1/2 kpk. stötta skorpor.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres i tärningar, befrias från hinnor och senor och drives 3 ggr. genom köttkvarn. Färsen arbetas därefter väl med

gräddmjölen, potatismjölet och kryddorna. Färsen formas till aflångt runda kotletter, hvilka penlas med ägg och vändas i fint stötta skorpor. En tackjärnspanna upphettas långsamt, smöret brynes däri och kotletterna läggas och brynes väl på båda sidor. Allt efter som de äro brynta nedläggas de i en kastrull, den kokande buljongen eller vattnet tillsättes och kotletterna få sakta genomsteka med tätt slutet lock 10—15 min.

Gräddvåfflor (f. 6 pers.). 5 dcl. hvetemjöl (2 1/2 hg.), 6 msk. kallt vatten, 8 dcl. tjock, söt eller sur gräddas, 1 dcl. smält smör (1 hg.).

Till väffeljärnet: 2 msk. smör (40 gr.).

Beredning: Mjölet siktas i ett fat och vattnet samt 3 dcl. af grädden tillsätts litet i sänder under rörning. Sist nedröres varsamt resten af grädden slagen till hårdt skum samt det skirade smöret. Väffeljärnet upphettas långsamt, gnides väl med vitt papper och penlas med smöret, som smältes i vattenbad. Järnet smörjes endast till de första väfflorna. Väfflorna afputsas kring kanterna, uppläggas på glasskål och serveras som eterrätt eller till kaffe eller te.

Blodpudding (f. 6 pers.). 5 dcl. blod, 4 dcl. svagdricka eller mjölk, 3 msk. sirup, 2 1/2 kpk. groft rågmjöl, 3 msk. fint hackad njurtalg eller löftry, 1/2 tsk. vitpeppar, 1 tsk. ingefära, 1 msk. salt, 1/2 tsk. finstött mejram, 1 stor rödlök, 1 msk. smör till löken.

Till formen: 1/2 msk. smör, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Blodet silas och vispas väl, därefter tillsätts drickat eller mjölken och sirapen. Mjölet, njurtalgen samt kryddorna vispas. Löken skalas och hackas fint samt fräses i smöret och nedröres sist i smeten. En vacker bleckform smörjes väl och beströms med de stötta skorporna, fylls till hälften med smeten och lock påsättes eller ock öfverbindes formen med ett smordt papper, hvarefter den nedsättes i kokande vatten och får koka 2—3 tim. Med en vispsticka profvas om puddingen är färdig. Den uppstäljes genast. Serveras med skiradt smör och lingon.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

UNG dam, kunnig i tyska och eventuellt engelska får under juli och aug. mån. plats som korrespondent och hjälp i större pensionat i Stockholm. Svar till »G.», under adr. S. Gumelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

BARNFRÖKEN, enkel och anspråkslös men barnkär, frisk och gladlynt, ålder 20—25 år, får plats i godt hem nu genast att tillsammans med husmoder sköta fyra barn hvaraf det minsta är 2 månader, det äldsta 8 1/2 år. Familjemedlem. Lön 15 kr. pr månad. Tvänne jungfrur finnes. Den som är kunnig i enklare sömnad samt något musikalisk äger företräde. Svar med foto. och ref. till fru Aina Rülcker, Arvika.

UNG tyska erhåller plats såsom barnfröken för 2 barn om 6 och 4 år. Svar med ref. och löneanspråk till »Fräulein», Sv. Telegrambyråns Annonsafdelning, Göteborg.

GOD PLATS. En kristligt sinnad jungfru med ordningssinne och kunnig i enklare matlagning får verkligt god plats nu genast eller till den 24 april i barnlös familj. Goda rekom. fordras. Den som tror sig kunna bli trojännarinna har företräde. Adr. fru E. Wendbladh, Apoteket Nordstjärnan, Göteborg.

HUSHALLSFRÖKEN. A större landtegendom i Västergötland finnes den 24 april plats för en i alla afseenden skicklig och van landhushållerska. Bästa rekom. fordras. Fullt kompetent person kan påräkna hög lön. Sökande anmäla sig skriftligen, pr tel. eller helst personligen ä Göteborgs Arbetsförmedling. Kontorstid 9—1, 4—7.

EN enkel och anspråkslös flicka önskas som hjälp att sköta tvänne barn på 3 och 1 1/2 år. Helst något kunnig i sömnad. Svar med betyg och lönepret. till »Herrgårds», Iduns exp.

BILDAD, barnkär, helst något musikalisk och ej för ung världinna, som med ordning och sparsamhet känner sig fullt vuxen förestå ett hem beläget på landet i naturskön trakt af Bergslagen, erhåller genast eller i slutet af denna månad plats hos änking med fyra minderåriga barn. Svar med ref., foto, som returneras samt löneanspråk torde sändas under adress »Brukstjänsteman», Grängesberg.

VILL någon husmoder rekommendera en skicklig kokerska, helst yngre, hurtig och snäll, till 2 personers fam., boende i tidsenlig våning med praktisk jungfrukammare. Bra lönevillkor. Svar till »Fru C.», Iduns exp., Stockholm. I läkarehem i Stockholm får 1:sta maj barnfröken, van vid barns vård. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

BARNFRÖKEN, anspråkslös, pålitlig, villig att deltaga i hvarjehanda göromål och sömnad samt med förmåga att läsa med nybörjare erhåller plats å landet 1:sta april. Svar helst med foto. och ref. till »Fyrväppling», Iduns exp. f. v. b.

HUSFÖRESTÄNDARINNEPLATS. Hos ensam, enkel och anspråkslös landtman-nayngling, finnes plats nu genast för en i de husliga sysslorna något kunnig medelålders landsflicka. Svar jämte foto. emotes tack samt i bref märkt »Tryggad ålderdom», und. adr. S. Gumelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

UNG flicka af god familj, kunnig att sköta ett mindre hushåll erhåller plats i Stockholm hos respekabel ugherrie. Svar med foto. och fullständiga uppgifter till »Plats i Stockholm», under adress S. Gumelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

LEDIG PLATS. En anspråkslös, allvarlig och absolut pålitlig kvinna, kompetent att sköta en ankemans hem, och främst med både vilja och förmåga att vårda två små barn, får plats. Svar med foto. och fullständiga uppgifter till »Tjänsteman 1 april 1910», under adr. S. Gumelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

I läkarehem i stad. badort. får 1:sta maj bildad, hushållsven flicka, kunnig i matlagning, bakning, husliga bestyr, plats. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

ATT utföra ensamjungfrus sysslor sökes till april frisk, pålitlig flicka, särdeles proper och ordentlig. Kunnig i god, enkel matlagning o. d., äfvenså väl föfaren i tvätt och strykning. Godt utseende, glad, snäll och barnkär. Familjen: medelålders dam, 8 årig flicka. Hemmet nytt, bekvämt. Goda rek. fordras. Adr. fröken Rosendahl, Polikliniken, Drottningg. 13, Helsingborg.

BÄTTRE, barnkär flicka med små anspråk får plats 1 maj att hafva vård om en 1 års flicka, samt allt för dennas skötsel förekommande arbete, små-tvätt inberäknad och att då så med-hennes gå frun tillhanda. Kunnighet i sömnad önskvärd. Reflekt. torde insända foto. samt uppgifva lönepret. under adr. »Familjemedlem», Post Box 15, Kinna, Västergötland.

FÖR ordentlig ung ensamjungfru finnes lätt plats att söka i familj om två personer. En månads sommarledighet. Svar till »F. H.», Iduns exp., Sthlm.

FRISK, verkl. barnkär flicka får plats i godt hem. Den sökande bör vara hemma i städning, någon sömnad samt kunna förete goda rekom. Svar till Fru »A». Postkontoret, Riddargatan.

BILDAD, barnkär, frisk flicka, kunnig i tyska samt villig eventuellt med-följa till Tyskland sökes för två barn i ålder af 2 och 3 år. Svar med foto. ref. och löneanspråk till »C. M.», Iduns exp., Sthlm.

VÄRDINNEPLATS hos tjänsteman finnes från 1 maj för bättre flicka om 25—35 år. 19 B, Malmkillnads-gat., Sthlm. J. Larsson & Co.

FÖR anspråkslös, ordentlig, bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning och helst något sömnad, finnes plats ledig i liten familj, som under vintern är bosatt i Sthlm, men på sommaren å landtegendom i Sthlms närhet. Svar till »Familjemedlem E. M.», Iduns exp., Stockholm.

BARNKÄR, frisk, bättre flicka, med glad lyne, intresse och lust att blifva till verklig hjälp för en husmoder med värden af 2 små barn i åldern 1 och 4 år får plats i vänligt hem beläget i Jämtland vid Inlandsbanen-bygget. Jungfru finnes. Fria resor. Svar med uppgifter, rek. o. löneanspråk till Fru Wästfeldt, Munkflonögen.

BARNKÄR flicka, ej under 25 år, något kunnig i sömnad samt van vid husliga bestyr erhåller plats. Svar med ref. och lönepret. till »1 April», Linköping p. r.

KAMMARJUNGFURU, ordentlig, pålitlig, fullt kunnig i sömnad, barnkär och med goda rek. får god plats den 1 april (helst) eller d. 24. Svar med foto. till grevinnan August von Rosen, 26 Sturegatan, Stockholm.

EN bildad, anspråkslös och barnkär flicka, kunnig i enklare matlagning, villig att ensam utföra sysslor som förekomma i ett hem, (ej tvätt och rengöring) får plats i Uppsala där jungfru ej finnes. Bekvämt, modern inredning i hemmet. Svar med lönevillkor, rek. och foto. till »1 April, Uppsala», Iduns exp.

ETT antal examinerade sjuksköterskor antagas å Stockholm sjuksköterskebyrå, Upplands-gatan 19 B. Äfven barnsköterskor antagas.

GODA platser till våren för sällskaps-hushålls-, barnfröknar, hushållerskor m. fl. Norra Inack-Byrån, Malmkillnads-g. 27, Stockholm.

Vid Falkenbergs elementarskola finnes nästa hösttermin plats ledig för en examinerad småskollärarinna. Lön 900 kr. Den som genomgått högre flickskola och tjänstgjort förut, har företräde. Ansökningshandlingar, ställ-da till Styrelsen för Falkenbergs elementarskola, böra insändas före den 15 april.

Exam. sjuksköterska erhåller plats den 1 maj vid Tyringe badanstalt och sanatorium. Lön 35 kr. pr månad jämte fritt vivre. Ansökan till kamrerarekontoret, Tyringe.

Föreständarinna. Energisk, reel dam med goda relationer sökes som föreständarinna och husmoder för norrländsk kurort. Svar till »Framtid», Iduns exp.

DEN 1 maj finnes plats ledig för en snäll och pålitlig flicka som **Barnsköterska** för 2 barn. Foto. med uppgift om lönepret. och ref. till Box 5, Wara.

Bättre, anspråkslös flicka,

vänlig och med ordningssinne, får 1 maj plats som husmoders biträde i tjänstemannafam. vid bruk i södra Sverige. Sökande bör vara fullt kunnig i matlagning och bakning samt van vid alla sysslor i ett bättre hem. Jungfru finnes. Svar med betyg, löneanspråk och närmare upplysningar till »Ordn-ing», Jemshögsby p. r

Utfannonserade platsen

till »Köpmanshus på landet» är tillsatt.

Tjänsten som köksföreständerska

vid Stockholms hospital blir ledig att tillträda den 1 inst. maj och skola sökande snarast möjligt till Hospitalskontoret, Stockholm, insända sina ansökningar därtill, åtföljda af betygsskrifter, styrkande sökandens kompetens, samt åldersuppgift. Med tjänsten äro förenade förmåner af: begynnelse-lön 600 kr., möblerad bostad om 2 rum, tvätt och 1 klassens kost.

Vid Västerviks Elementar-läroverk för flickor

är frans och med nästa läsår en lära-rinneplats ledig med undervisningskyl-dighet i biologi, kemi och matematik. Högre kompetens erforderlig. Lön enligt lag. Pensionsbidrag. Ansökningar åtföljda af läkarebetyg insändas till föreständarinna före den 15 april. **STYRELSEN.**

Köksföreständerska.

Plats finnes å klinik för kompetent, välrekom. köksföreständerska med vana att sköta ett 20 å 25 personers hushåll. Svar med foto., lönepret. och betygsskrifter samt om möjligt hänvisning för muntliga rekom. till »Klinik», Svenska Telegrambyråns Annonsafdelning, Göteborg.

Kompetent Köksföreständarinna

sökes till Nya Lasarettet, Uddevalla. Löneförmåner 400 kr. pr år. Platsen tillträdes 1 maj. Ansökan åtföljd af åldersuppgift, intyg från föregående platser samt läkarebetyg sändes så snart ske kan till Länslasarettet, Uddevalla.

Bildad, arbetsvillig hushållsfröken,

omkr. 30 år, villig att själf laga maten (icke landbrukshushåll) samt undervisa 2 hushållslever, får plats 1 maj hos öfverstinnan A. Hyltén-Cavallius, Sand-vik. Smål. Burseryd.

Bediga platser.

Lärarinna vid kvinnl. folkhögskolan i Gamleby. Ämnen: konstväfnad, sång och sånglekar samt något läsämne. Lön för 3 mån. kurs (maj-juli) 300 kr. och fri, möbl. bostad. Sökes före 10 april. Hans Hansson, skolans förest.

En rask och duglig Ensamjungfru,

fullt kunnig i enklare matlagning, bakning och sylta. samt en frisk o. villig **Barnjungfru**

van vid värden af späda barn, erhålla platser fr. d. 24 april i liten fam. vid brussamhället i Dalsland. Svar till »H. 1910», Aktiebolaget S. Gumelii Annonsbyrå, Göteborg.

Förmånlig plats.

En snäll, frisk, pålitlig — ej för ung — jungfru får god plats den 24 nästa april att sköta 2 barn (3 och 4 år) samt i öfrigt vara behjälplig med hvarjehanda i hemmet. Den, som icke kan förete de bästa rek., göre sig ej besvär. Svar till »Ung officiell familj», Jönköping p. r.

Pålitlig, frisk, barnkär flicka,

van vid arbete och ordning, kunnig i enkel matlagning och bakning, samt villig ensam sköta hemmet för mindre familj, erhåller plats om betyg eller ref., löneanspråk, ålder och helst foto. sändes under adr. »Familjemedlem», Göteborg 5.

Praktik och van barnfröken,

frisk, pålitlig, ordningsam, med god karaktär, kunnig i sömnad, erhåller god plats 1 maj eller senare att sköta 4 barn, det yngsta 5 år, samt läsa läxor med dem. Fina rek. fordras. Svar med betyg, foto. till »Barnvår» under adr. S. Gumelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Följande befattningar

vid Norrköpings stads fattigvårds sinnessjukhus å Sandbyhof kungöres härmed till sökand lediga att tillträdas d. 1 sept. 1910. En i sinnessjukvård utbildad öfversköterska med lön af 800 kr. pr år jämte fritt vivre. 3 manliga vårdare med lön af 420 kr. pr år jämte fritt vivre. 3 kvinnliga d:o med lön af 300 kr. pr år jämte fritt vivre. Ansökningarna, hvilka skola innehålla uppgift om den eller de platser som sökes, böra, åtföljda af frejdebetyg och andra betygsskrifter som styrka sökandens kompetens för den sökta befattningen, ingifvas till Fattigvårdsby-rån i Norrköping före den 10 april detta år.

FATTIGVÅRDSSTYRELSEN.

PLATSSÖKANDE

UNG flicka önskar plats i finare familj som betalande elev. Svar till »Maj 1910», Bångbro f. v. b.